

СТЕНОГРАМА

слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань
гуманітарної та інформаційної політики

на тему:

"Про забезпечення стабільного українського мовлення на тимчасово
окуповані та прикордонні території України"

2 квітня 2021 року

ПОТУРАЄВ М.Р. Доброго дня, шановні колеги! Ми раді всіх вітати, раді всіх бачити. Дякую, що долучилися до наших майже повністю онлайн-слухань. У нас станом на ранок було зареєстровано 135 осіб, це свідчить про велику увагу, і ми раді, що ви поділяєте наше занепокоєння щодо тих проблем, які ми сьогодні хочемо обговорити.

3 березня наш комітет підтримав ініціативу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій щодо необхідності розгляду в форматі комітетських слухань нагальних проблем з забезпечення стабільного українського мовлення на тимчасово окуповані та прикордонні території України і ухвалив відповідне рішення. Наша мета сьогодні - протягом найближчих 3-х годин розглянути весь комплекс цих питань. Вони насправді є достатньо серйозні.

На жаль, немає у нас великого прогресу ще з 2016-го та 2017 років, коли Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики Верховної Ради України восьмого скликання проводив зі схожим порядком денним виїзні засідання у Донецькій і Луганській областях, робочу поїздку в прикордонні райони Одеської області. Їх рішення та рекомендації, я думаю, що загальновідомі, але, на жаль, ми вимушені знову повернутися майже до того самого переліку питань і знову подивитися, що ж пішло не так у виконанні тих рішень, які були прийняті свого часу, що ми можемо зробити сьогодні.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Я вибачаюсь, Микита Русланович. А можете попросити, будь ласка, щоб наші колеги мікрофони вимкнули, бо вас час від часу не чути. Хтось вмикає мікрофон і не чути.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, будемо слідкувати.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Отже, колеги, коротко щодо регламенту. Як я сказав, працювати ми плануємо близько 3-х годин, у нас передбачено 2 блоки. В першій частині пропонується заслухати доповіді до 10 хвилин. Другу частину, яка, я сподіваюсь, буде не менше години, відвести для обговорення проекту рекомендацій. Проект на сайті нашого комітету був розміщений. Сподіваюсь, що всі змогли з ним ознайомитись. Тим не менше, це не є остаточний проект. Саме для цього ми і скликали ці слухання, щоб насправді зробити, можливо, ці рекомендації більш конкретними і доповнити ще пропозиціями учасників наших слухань. Записатися на виступи у другому блоці, де у нас буде дискусія, можна буде у чаті нашої Zoom-конференції, і прошу це робити всіх.

Завершуючи свою вітальну промову, хотів ще на чому наголосити? Це на тому, що насправді я не можу сказати, що ми програємо інформаційну війну за наші власні території як тимчасово окуповані, так і прикордонні. Але звичайно, що ми так за ці роки і не змогли вибудувати систему міцного захисту на цих територіях, наші громадяни, на превеликий жаль, там отримують інформацію не з українських медіа, не з українських джерел, в тому числі через те, що ці джерела, українські медіа, там просто найчастіше технічно недоступні: немає розповсюдження телебачення, немає розповсюдження радіомовлення, дуже небезпечна ситуація з друкованими медіа, які через об'єктивні складнощі, частина з яких виникла внаслідок

реформування цієї галузі, потерпають від матеріальних ускладнень і не можуть доходити до читача – ця ситуація абсолютно не є сприйнятною. Так само, як і не є сприйнятним те, що попри зусилля української держави, на жаль, ми не можемо, в тому числі технічно, доносити сигнал українських як Суспільного мовника, так і приватних мовників, які свого часу працювали на тих територіях, які зараз тимчасово окуповані Російською Федерацією, вони, на жаль, не можуть ефективно доносити свій сигнал до користувачів.

Проблеми є з забезпеченням прифронтових і прикордонних територій якісним швидкісним Інтернетом. Проблеми є з покриттям кабельними мережами, бо ми розуміємо, що на цих територіях з ринкової точки зору кабельним операторам важко працювати, практично це не може стати бізнесом, тому треба теж думати над вирішенням цих питань, бо це якраз і є держава – в таких ситуаціях втручатися і допомагати ці проблеми вирішувати.

На цьому я завершую своє вступне слово. Сподіваюся на плідну і результативну дискусію.

Передаю слово своєму колезі Дмитру Валерійовичу Лубінцю – голові Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Доброго дня, шановні колеги! Я радий всіх вітати. Дуже дякую за те, що сьогодні ми проводимо спільні комітетські слухання з дуже важливого питання.

Я, як голова профільного Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин, постійно перебуває на території

Донецької, менше Луганської, областях, тому я розпочну з того, що попередній весь тиждень, я, розуміючи, що у нас будуть такі дуже важливі слухання, перебуваючи на території Донецької області, провів такий невеличкий експеримент. Я відвідав населені пункти, а саме в сільській місцевості, які межують практично на півдні Донецької області з територією Запорізької області і на півночі межують з Дніпропетровською областю, тобто це крайні, скажемо так, населені пункти. Тобто, щоб ми розуміли, що чим ближче до окупованих територій, тим ще буде гірша ситуація, про яку я розкажу.

Так от, зайшовши в приміщення, я попросив, щоб мені ввімкнули телевізори і показали, в якій якості і скільки яких каналів. Хочу вам всім сказати, що (я перелічу) я навіть записав російські телеканали, які в ідеальній якості дивляться мешканці Донецької, Луганської області, а саме канали: "Новороссія", "Мир 24", "Звезда", "НТВ", "Перший республіканський", "Россия-1", "Перший російський", "ТВЦ", "Футбол", "Матч", "РЕН ТВ", "СТС", "ТНТ", "Дісней ТВ", "Оплот", "Оплот-2", "Юніон". В ідеальній якості, те, що дивляться наші громадяни України на території Донецької, Луганської області, які контролюються нами. Я вже не кажу, що відбувається на окупованих територіях.

Кому ж ми протидіємо і чому дуже важливий для нас інформаційний аспект? Як людина, яка постійно проживає в Донецькій області, я хочу всім нагадати, що початок агресії, 2014 рік, розпочався саме з агресії інформаційної, коли почали розказувати, що до керівництва держави Україна прийшли люди, які мають відношення, умовно, там, до якогось фашистського режиму, наступне – це російськомовних младенцев почали їсти. Цим накачувався весь інформаційний простір, і тільки після того, як ми програли, наступне було – військова агресія.

На жаль, за всі ці 7 років ми не зрозуміли, що інформаційний простір є вкрай важливим, і ми системно не почали, на жаль, цьому протидіяти.

На даний час відповідно до офіційного дослідження Центру Разумкова в інформаційному просторі зокрема Донецької, Луганської області, як окупованих, так і неокупованих територій, головними медійними активами, з яких отримує місцеве населення інформацію, є саме телебачення.

Щодо тих інформаційних телеканалів, які є в розпорядженні так названих "ДНР", "ЛНР", хоча ми тут всі розуміємо, що це є Російська Федерація, так от, в управлінні Міністерства інформаційної політики так званої "ДНР" знаходиться 7 телеканалів з широкою географією покриття, так званому Міністерстві зв'язку та масових комунікацій так званої "ЛНР" підпорядковується Державна телерадіокомпанія "ЛНР", яка об'єднує всі основні ЗМІ та включає в себе один телеканал "Луганськ 24" та три радіостанції. Усі зазначені медійні ресурси утворені на базі обладнання та частот діючих до окупації телерадіоканалів України. Автоматично це є можливість їм продовжити транслювати свій сигнал на нашу українську територію Донецької і Луганської області. Очевидно, що це дуже потужний ресурс для ведення антиукраїнської політики та промивання мізків – те, чим вони і займаються.

Що ж робимо ми по факту? По факту ми робимо так, що ми практично залишили без можливості отримання громадянами України, мешканцями Донецької і Луганської областей, українських телеканалів безплатних. 29 січня 2019 року чотири медіагрупи, а саме: "Старлайтмедіа", "1+1 Медіа", "Inter Media Group" та "Медіа Група Україна" закодували сигнал своїх телеканалів на супутнику. Таким чином, безкоштовно мешканці Донецької і Луганської областей, ми саме про них зараз ведемо мову, в принципі як і в Автономній Республіці Крим окупованій, не можуть отримувати безкоштовну інформацію українських ЗМІ. З такою реальністю необхідно виходити і планувати забезпечення громадянам, які мешкають як на території окупованій, так і на неокупованій території Донецької і Луганської областей, розуміючи, що фактично зараз люди, які не сплачують за отримання сигналу,

користуються безкоштовним, автоматично вони дивляться саме російські телеканали.

З приводу стратегії. З приводу Автономної Республіки Крим, у нас 24 березня указом Президента затвердили розроблену Радою національної безпеки і оборони України стратегію деокупації та реінтеграції Криму, в цій стратегії є спеціальний розділ "Інформаційна політика".

З приводу Донецької і Луганської областей. До 1 січня 2021 року у нас було дві стратегії інформаційної реінтеграції, але 31 грудня 2020 року стратегію по сходу завершилася. На даний час у нас стратегії, в тому числі як розділ інформаційної стратегії відновлення реінтеграції окупованої території Донецької і Луганської областей, немає і ми повинні з цього виходити.

Закінчуючи свій виступ, зазначу, що зусилля у сфері інформаційної політики є вкрай важливими. І я з великою повагою відношусь до свого колеги Микити Потураєва, але якраз я не можу розділити його тезу про те, що ми не програли інформаційну війну. Якраз я можу стверджувати, що, на жаль, для нас всіх інформаційну анти і контрпропаганду російському агресору ми програли, принаймні ми це бачимо по мешканцям нашої української території, Донецької і Луганської областей, я не вже не кажу, там взагалі у нас немає, ми не присутні на території окупованої частини в Донецькій і Луганській областях.

Я не буду зупинятись на діяльності телеканалу "ДОМ". Я думаю, що Олексій Юрійович Резніков про це детально розкаже, тим більше, що зараз цей телеканал є в підпорядкуванні його міністерства. Але гібридна війна так і називається - гібридна, що ми повинні розуміти: Збройні Сили України відповідають за свою ділянку, правоохоронні органи відповідають за свою ділянку, нам потрібно зробити все, щоб інформаційна ділянка цієї гібридної війни була теж виграна нашими українськими засобами і всіма зусиллями, в тому числі всіх людей, які сьогодні присутні на наших дуже важливих комітетських слуханнях.

Дякую, колеги.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Дмитре Валерійовичу.

Хочу принагідно зазначити, що наші слухання – це ініціатива як Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, так і наших обох комітетів, тобто це спільні слухання. І я вдячний пану Лубінцю і його колегам народним депутатам, і секретаріату, які з нами працювали при підготовці і проекту рішення, резолюції, і взагалі при підготовці цієї дуже важливої події.

Дмитро Валерійович буде до нас повертатися за можливістю, у нього, на жаль, є ще один захід, він не прощається. Ми дякуємо вам і сподіваємось, що ви до нас ще приєднаєтесь.

Я хочу перед тим, як ми перейдемо вже до доповіді, подякувати всім народним депутатам України, представникам уряду, очільникам центральних органів виконавчої влади, відповідальним за інформаційну політику та інформаційну безпеку, які беруть участь сьогодні в наших слуханнях, Представникові Президента України в Автономній Республіці Крим, головам Донецької та Луганської обласних військово-цивільних адміністрацій, представникам медійного бізнесу, журналістам, експертам, громадським активістам, очільникам меджлісу кримськотатарського народу, які теж сьогодні з нами. Також слова подяки від нас нашим партнерам – програмі "USAID RADA", а саме інформаційно-дослідницькому центру за інформаційну довідку про досвід вирішення аналогічних проблем у Грузії, Молдові та Азербайджані.

Отже, колеги, переходимо до доповідей. І перше слово має Віце-прем'єр-міністр України - Міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Олексій Юрійович Резніков. Будь ласка, Олексію Юрійовичу.

РЕЗНІКОВ О.Ю. Дякую, пане головуєчий. Я дякую обом головам комітетів – і пану Микиті, і пану Дмитрові – за абсолютно чесні відкриті слова, які дійсно характеризують і описують ситуацію, яка є. Є різні суб'єктивні оцінки - програли ми війну чи не програли. Я б сказав так: війна триває, вона не завершена і вона завершиться тільки повною перемогою України, повним звільненням окупованих територій, а до деокупації, в тому числі, буде належати й інформаційний простір, який безпосередньо впливає на душе і серця людей. Тому, пане Дмитро, давайте будемо оптимістами, з вашого дозволу. І я переконаний, що так воно і буде.

Я би дуже хотів подякувати дійсно двом комітетам, це наші профільні комітети парламентські, які підтримали нашу ініціативу, тому що це дуже важливо, особливо зважаючи на те, що у нас є декілька ідей, які ми хочемо запропонувати до вирішення. У нас є питання, які потребують спільного знаходження вирішення таких задач, і мені здається, що якраз на тлі спільної роботи парламенту та уряду, оскільки парламент є роботодавцем для уряду від імені народу України, у нас є шанси виправити ту ситуацію, яка склалася за останніх 7 років триваючої війни, яка розпочалася з окупації росіянами, офіційно Російською Федерацією, Автономної Республіки Крим та Севастополя.

Дійсно, забезпечення стабільного мовлення на тимчасово окупованих територіях, які прилеглі до зони конфлікту, до цієї військової території, до фронту, а також, це абсолютно правильно зазначено головуєчим – паном Потураєвим, і прикордонні території України, це одна з найважливіших складових забезпечення інформаційного суверенітету нашої держави, саме інформаційного суверенітету. Саме на цих територіях оця інформаційна війна, яку веде проти України Російська Федерація як держава-окупант, я підкреслюю, це і спричиняє якраз найбільші ризики і руйнування, спочатку інформаційні, які тягнуть за собою, як наслідок, вже фізичні руйнування. І ми всі з вами абсолютно розуміємо, і це вже прозвучало в двох вітальних

промовах, це і є якраз ця війна тотальною і всеохоплюючою. І я би навіть наважився сказати, що Україна є першою в світі країною, яка є об'єктом такої тотальної агресії такого саме характеру. Ми якраз та країна, яка сьогодні знаходиться на передовій сучасної гібридної війни. І тому нам з вами потрібно шукати саме комплексні рішення, які і в нашій конкретній ситуації дозволять зупинити і подолати якраз, і здолати ворога у підсумку, і дати напрацювання іншому цивілізованому світу, який сьогодні спостерігає за тим, на жаль, іноді пасивно спостерігає за тим, як відбувається ця війна. І я нагадаю нам всім, що війна якраз триває не на сході України, вона триває на сході Європи.

Я пропоную зараз уже перейти до деталей якраз щодо можливості забезпечення мовлення, в якій ситуації ми зараз знаходимось. І, можливо, тут не всі фахівці з телебачення або радіомовлення, тому деякі речі, можливо, я змушений буду повторити, зробити такий лікбез невеличкий, але, даруйте, це, я думаю, дуже важливо.

Що ми на сьогоднішній день маємо з вами? Ми маємо сьогодні супутникове, цифрове, аналогове наземне телевізійне мовлення. Крім того, ми маємо кабельні мережі та Інтернет. Ми маємо радіомовлення в різних хвильових діапазонах. І які завдання от саме в цьому діапазоні, в цьому об'ємі можливостей ми з вами сьогодні маємо? Що виникло?

Всі ви знаєте, що внаслідок кодування основних провідних каналів телевізійних українських, саме кодування супутникового сигналу тимчасово окуповані території позбавлені можливості дивитися найбільш рейтингові українські телеканали. А ми знаємо, що частина телеканалів зробили свої некодовані версії для того, щоб в такий спосіб зменшити ці ризики. Але, на жаль, воно технічно так зроблено, що залишається незручним для людей. І люди не в змозі знайти їх в цьому великому просторі супутникового мовлення, переналаштувати свої пристрої. А іноді ці пристрої мають бути

технічно влаштовані безпосередньо в кожній домівці або в кожному помешканні.

Друге. Відбувся перехід з аналогового на цифрове наземне мовлення давно за вимогами відповідної європейської спільноти і взагалі сучасного виклику і трансформації, в тому числі, цифрової. Але це призвело до того, що якраз на прикордонних та прилеглих до зони конфлікту територіях, а рівно з тим і прикордонних територіях, приблизно від 30 до 40% людей залишилися без українського ефірного мовлення. 30-40% людей залишилися без ефірного мовлення. Це один із наслідків якраз наявності в інформаційному просторі, в тому числі, що у нас єдиний монополіст, який сьогодні забезпечує якраз розповсюдження сигналу, це компанія "Зеонбуд", яка мала зобов'язання, ліцензійні, я підкреслюю, зобов'язання змінити модуляцію, щоб забезпечити потрапляння цього сигналу безпосередньо до кінцевого споживача. Вони не виконали свої ліцензійні зобов'язання, не змінили модуляцію і ситуація залишається такою, як вона є.

Третє. Оскільки було згорнуто по суті аналогове мовлення, ми втратили частину впливу і відкрили одразу тим подвійний удар: ми втрачаємо свій вплив і відкриваємо простір для російського сигналу. Про це якраз свідчить інформація з прикордонних наших з вами районів: Чернігівщина, Харківщина, Донеччина, Херсонщина, Одещина тощо.

Четверте. В районах, прилеглих до зони конфлікту, інформаційне протистояння з ворогом, в тому числі останні 7 років, будувалися в логіці гонки озброєнь. Тобто вони здійснюють мовлення, ми ставимо глушилки – глушимо. Вони у відповідь ставлять більш потужні передавачі, використовують рельєфні переваги і відповідно, маючи перевагу в тому числі навіть по висоті, продовжують робити це мовлення. Відповідно, у них телевежі, ми намагаємося збудувати свої, і робимо, і маємо це робити, але це постійно гонка озброєнь, гонка капіталів. При цьому якраз сьогодні

спостерігається зростання попиту на супутникові пакети, які насичені безкоштовними російськими телеканалами.

Про те, що пан Дмитро сказав, я хочу додати. Вчора повернулася група моїх радників з відрядження якраз з Донецької, Луганської областей, займаючись іншим питанням – питанням стратегічного розвитку, економічного, Донецької, Луганської областей, які знаходяться на території вільної України. Вони заселялися відповідно в готелі, в Славянську. І в готелі в Славянську, в середині, в кабельному телебаченні локальному цього готелю вони мали "щасливу" можливість подивитися повний пакет російського телебачення. Ця інформація вже передана до Служби безпеки України, маємо надію на відповідне реагування.

П'яте. Ми з вами заблокували частину пропагандистських сайтів і російських соцмереж, але ворог вчиться використовувати інші можливості. Сьогодні мовлення відбувається і через Ютуб, і через новий молодіжний канал Тік-Ток, і туди вкладаються величезні ресурси. Сьогодні багатотисячні аудиторії мають вже новостворені Телеграм-канали. І це треба нам з вами усвідомлювати, що це повноцінне мовлення. Ми ще не звикли його в такий спосіб сприймати, але це є повноцінне мовлення.

От все це потрібно враховувати і відповідно нам з вами робити висновки. Наприклад, 3 роки тому ми з вами були без мовлення на середніх хвилях. Я нагадаю не для фахівців, чому середні хвилі перестали бути актуальними у свій час. Тому що вони не дають якісного сигналу, який дав би можливість передавати добру хорошу музику. Послухати Моцарта або Бетховена на середніх хвилях не цікаво, тому виграють інші хвилі, але саме мовлення, в прямому сенсі цього слова, абсолютно легко може передаватися на середній хвилі. А досяжність середньої хвилі така, що з нашої Миколаївської області ми сьогодні маємо можливість здійснювати мовлення в Севастополь, Сімферополь, і я навіть скажу, в Брюссель.

Тому на сьогоднішній день ми вже зламали цю ситуацію, змінили її, і сьогодні відновили якраз мовлення на середній хвилі. Питання залишається за контентом, який там має перебувати, в цьому мовленні.

Що сьогодні дуже важливо для нас з вами, оскільки якраз я маю честь виступати перед народними депутатами, в першу чергу, оскільки вони ініціатори і вони роблять ці комітетські слухання, а також перед учасниками ринку і моїми колегами з урядових, та й неурядових організацій в тому числі, це якраз ресурсне, а саме законодавче нормативно-правове забезпечення – це той ландшафт, який потрібен нам сьогодні, щоб далі рухатися в межах оцієї гібридної війни з гібридними нашими відповідями.

Що сьогодні дуже важливо? Я б хотів це донести до нас. Управління і забезпечення інформаційної оборони, захист інформаційного суверенітету у нас до цього часу відбувався за лекалами мирного часу, а у нас з вами триває війна. Тому нам потрібно діяти у логіці військового режиму мислення, тобто гнучко, швидко, оперативно, нестандартно.

Наприклад, сьогодні Росія активізує і інвестує розвиток локальних мовників на всіх тимчасово окупованих територіях, їх назви пан Дмитро перелічив у тому числі. Відповідно вони роблять що? Вони розповсюджують оці наративи "русского мира", саме включаючи туди локальну проблематику. Відповідно, відповіддю може бути на це якраз підтримка нами наших локальних мовників, тому що канал у Славянську, Сєверодонецьку, Маріуполі, Краматорську, вони точно ідеально розуміють і сприймають саме місцеву аудиторію, і вони точно знають, як донести, що (точніше) донести необхідно до людей, які проживають з обох боків лінії дотику.

Те ж саме стосується каналу АTR або каналу "Чорноморка", які змушені були переїхати з окупованого Криму, Севастополя, але у них точно є ресурс, контент, інтелект і вони точно знають, що потрібно доносити для населення, яке сьогодні перебуває там в окупації. Але ресурсу фінансового змагатися з російською пропагандою у них немає. Тому ми тут маємо з вами

знайти якраз розуміння, що мовлення на окупованій території не є комерційно вигідним. Тому ми маємо з вами чесно казати, що держава нарешті повинна зрозуміти: потрібно впровадити політику державної підтримки, англійською "гранти", нічого в тому страшного немає, ми маємо ввести поняття грантів і підтримувати від імені держави ті чи інші галузі, які потребують саме цієї підтримки.

Сьогодні для підтримки мовлення в цілому на всі окуповані території, тобто і на Крим з Севастополем, і ОРДЛО, наше міністерство отримало в бюджеті 50 мільйонів гривень, на всіх. А, звісно, ми сьогодні їх спрямуємо на підтримку всіх мовників якраз через процедуру публічних закупівель, бо іншої процедури сьогодні законної у нас немає. І вже у квітні перші тендерні закупівлі ми оголошуємо, і ви про це буквально почуєте протягом 2 тижнів.

Але що я пропоную сьогодні під час обговорення, в тому числі взяти до порядку денного? Це потрібно знайти можливість прозоро надавати різні форми такої підтримки. Наприклад, перша форма – це чисто інституційна. Це якраз можливість підтримки технічних речей. Доставка сигналу, сплата оренди, часткове фінансування зарплат журналістів та інших членів команди того чи іншого мовника. А друга форма такої підтримки вже якраз може бути конкурентна, тобто це коли держава в особі уповноваженого органу буде закуповувати відповідний контент, який якраз потрібний для впливу, для контрреакції на пропаганду з боку нашого недружнього сусіда-агресора. І тоді якраз на конкурентних засадах там точно працюватиме підхід, який забезпечить стійкість мовників, їх підзвітність, прозорість щодо використання коштів, тому що ми ж з вами розуміємо, що це кошти платників податків України.

Що дуже важливо? Пан Дмитро і пан Микита посилалися якраз вже на стратегію, яку затвердила Рада національної безпеки і оборони, і вона відповідно ухвалена указом Президента. Команда нашого міністерства мала честь бути у співавторстві до розробки тексту цієї стратегії, і якраз завдяки у

тому числі зусиллям нашим у тексті з'явилася наступна фраза: "Україна забезпечує системну підтримку засобів масової інформації, які вимушено були переміщені на підконтрольну Україні територію в зв'язку з тимчасовою окупацією і продовжують діяльність, а також засобів масової інформації, організацій і інших суб'єктів інформаційної діяльності, в тому числі соціальних медіа, що на постійній основі об'єктивно та достовірно висвітлюють кримську тематику". І ми переконані, що цю модель також потрібно масштабувати і на Донецьку та Луганську області для того, щоб забезпечити підтримку будь-якій зоні, яка стає проблемною.

Заздалегідь, приймаючи пас пана Дмитра, я просто хочу поінформувати шановну аудиторію, що текст аналогічної стратегії щодо деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих частин Донецької та Луганської областей вже в роботі в Раді національної безпеки та оборони, тут секретів не відкриваю. Ми з тим текстом теж працюємо, дали свої відповідні рекомендації. Я майже не маю сумніву, що найближчим часом суспільство дізнається про затвердження аналогічної стратегії.

Що б я хотів додати? Що на законодавчому рівні нам потрібно, щоб унормувати якраз види цієї підтримки, ще раз повторюю, тому що органи виконавчої влади не можуть діяти інакше, ніж так, як прописано в статті 19 Конституції. Вибачте, я такий зануда, у мене професійна деформація як юриста. Стаття 19 Конституції чітко вказує, що державні органи, органи місцевої влади та їх посадові особи мають право діяти тільки в межах, в порядку та у спосіб, передбачених законами України. Іншого варіанту немає. Інакше в гості завітають представники правоохоронних органів. Тому якщо і шукати варіанти підтримки приватних компаній, це треба робити в законний спосіб. Тому ми до вас звертаємось: давайте говорити про розробку правового ландшафту, який дасть можливість надавати гранти приватним компаніям, які забезпечують мовлення в інтересах України.

Що ми пропонуємо як контури сьогодні у вирішенні зазначених проблем? Перше, це тактичний крок, навіть собі дозволю висловитись, як реанімаційний крок. Ми дуже просимо парламент, сьогодні нас слухають народні депутати різних фракцій, підтримати в момент, коли буде відбуватися коригування державного бюджету на поточний 2021 рік, і збільшити фінансування мовників до 100 мільйонів гривень. Тобто додати нам можливість, додати ще 50 мільйонів гривень, щоб ми забезпечили ефективно мовлення як на окуповану частину Донецької та Луганської областей, так і на окупований Крим та Севастополь. І я переконаний, що це якраз в змозі народних депутатів.

Друге, середньострокове рішення. Ми пропонуємо ініціювати розробку комплексної цільової програми із забезпечення стабільного українського мовлення на вразливі території. Чому я кажу "на вразливі"? Тому що я розширюю тут це поле впливу: не тільки тимчасово окуповані території, а й підконтрольні Україні, уряду території, території, які межують з Російською Федерацією, тобто Чернігівська, Харківська області і так далі. Вони всі є в зоні впливу кремлівської пропаганди.

Важливою складовою відповідно цієї програми має бути проведення відповідних досліджень, розрахунків. І тоді ми не будемо з вами рухатись навімання, а будемо діяти абсолютно свідомо з ліхтарем в тій темряві. Відповідно прорахуємо всі ті рішення і будемо працювати.

Ми вважаємо, що потрібно розробити паспорти мовлення у розрізі вже громад, щоб бачити реальний стан справ. Тому що сьогодні дуже поважна Нацрада з питань телебачення і радіомовлення, вона пильнує за тими, хто ліцензіати, місцеві органи влади пильнують за тими, хто відноситься до категорії комунальних органів, перепошую, мовників і так далі. Але спільної єдиної картинки насправді ми не маємо. Тому є варіант розробки таких паспортів, і це дасть можливість нам з вами в режимі реального часу розуміти, що відбувається. Як наслідок цього ми будемо з вами приймати

рішення. Якщо у Вовчанську на Харківщині одна ситуація, то, наприклад, в Запоріжжі інша ситуація. І ми будемо з вами приймати рішення, чи соціальний супутниковий пакет тут потрібен, чи розгорнення, наприклад, кабельної мережі.

Третє, я вже це говорив: нам потрібні обов'язково надійні державні інструменти якраз от для забезпечення мінімально необхідного інформаційного впливу, в тому числі мобілізаційний ресурс для недержавного сектору. Сьогодні, ми переконані, потрібно серйозно ставитися до можливості розвитку державного концерну РРТ. Його потрібно фінансово оновити, оздоровити і розгортати на його основі державний мультиплекс "МХ-7", для того щоб не мати монопольної присутності однієї компанії, від якої залежить весь інформаційний простір нашої країни.

В тому числі ми вважаємо, що могла би бути слухною ідея – обговорити створення за фінансової підтримки держави слоту на супутник, особливо на тих супутниках, де відбувається мовлення саме російських телеканалів, для того щоб люди, якщо вони налаштувались вже на цей супутник в своїх домівках, знали, що на тих частотах поруч вони побачать 12 провідних українських телеканалів. І це може бути предметом перемовин, в тому числі з лідерами телевізійного ринку. Я думаю, що вони могли би це сприйняти позитивно.

Четверте. Ми переконані, що настав час розширити battlefield (поле битви) і на юридичному фронті сьогодні саме за інформаційний простір. Сьогодні ми точно знаємо, що державою-окупантом захоплено в Криму і в ОРДЛО величезний український частотний ресурс і відповідно кабельні мережі. За інформацією Національної ради з питань телебачення і радіомовлення (ми зверталися, отримали, пані Герасим'юк Ользі дуже дякуємо за це, відповідно відповідь), я вам процитую деякі дані. "У Криму і Севастополі окупанти захопили 503 частотних присвоєння, на які були отримані українські ліцензії для телевізійного радіомовлення. Також

втратили можливість здійснювати діяльність 58 операторів програмної послуги та 12 кабельних мовників. На території ОРДЛО захоплено 175 частотних присвоєнь, втрачено можливість для роботи 99 операторів програмної послуги та 3 кабельних мовника". Відповідно цей ресурс використовується замість України та ще й проти України, і в тому числі якраз шляхом ретрансляції російських федеральних каналів. І ми готуємо наші заходи реагування.

Виникає питання: як фінансувати захист інформаційного суверенітету? Тут, звісно, простір для дискусії величезний, і тому треба шукати рішення. Я ще раз хочу нагадати, що інформаційний вплив – це зброя, яка потім примушує натискати на спусковий гачок справжньої зброї. І тому, якщо нам потрібно для рятування життя наших воїнів, наших людей робити інвестиції у військову техніку та озброєння, нам теж треба з вами інвестувати і в техніку, яка забезпечує інформаційний суверенітет.

Я підсумовую, пане головуєчий. У 2014 році завдяки мужності наших воїнів, добровольців, волонтерів ми відстояли першу атаку, яка відбулася з боку ворога, і частково навіть деокупували певні наші території. А там він нас не чекав, недооцінював, тому що ми застосовували нестандартні рішення і відповідно винахідливість і самовідданість. Ми вважаємо, що цей самий підхід ми можемо поширити і на інформаційну сферу, і ми точно з вами побачимо позитивний результат.

Наші письмові пропозиції ми передали в розпорядження комітету. Будемо вдячні за щирі критику, і, можливо, корекцію, і будемо (ще раз) вдячні, якщо вони будуть використані під час фінальної регулятивної частини рішення двох комітетів.

Я дуже дякую.

Вибачте, можливо, трошки довше, але це було важливо вам донести.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Олексію Юрійовичу.

Це була змістовна доповідь з конкретними рекомендаціями, за що ми вам дуже вдячні. Я сподіваюся, що ми зможемо підтримати якщо не всі, то переважно більшість з них.

Колеги, я дозволю собі по ходу трохи змінювати порядок виступів. Зараз я просто отримую інформацію про завантаженість наших шановних учасників. Я зараз хотів би, якщо є на зв'язку пані Еміне Джапарова – перша заступниця Міністра закордонних справ України, надати слово їй.

Будь ласка, пані Еміне, ми даємо вам слово, знаючи, що у вас сьогодні ще можуть бути заходи за участю західних партнерів, щоб ми вас змогли послухати зараз.

ДЖАПАРОВА Е.А. Дякую вам, пане Микито.

Рада бачити і вітати народних обранців і всіх тих, хто дотичний до сьогоднішніх слухань. Надзвичайно важлива тема, особливо мені, напевно, приємно, адже я цю тему експертно вела на попередній своїй посаді і зокрема щодо розробки стратегії інформаційних реінтеграцій окремих частин Донецької, Луганської областей і кримської стратегії інформаційної реінтеграції, і діяльність міжвідомчої комісії при Міністерстві інформаційної політики. Власне, ця тема для мене не нова.

Я єдине, що не буду коментувати весь спектр тих експертних питань, які піднімалися тут, я сфокусуюся на тій частині, яка сьогодні є в компетенції Міністерства закордонних справ, і, можливо, розкажу, де ми зараз є і які наші напрацювання.

Зокрема, мова йде про наше членство в Міжнародному союзі електрозв'язку з 1947 року фактично, і ми ратифікували відповідні статут і конвенцію цього союзу у 1994 році, і фактично відповідно до нашого законодавства декілька провідних органів сьогодні займаються координацією діяльності в рамках цього союзу – це Держспецзв'язок, це НКРЗІ, це

Мінцифра і МЗС – відповідають за виконання наших зобов'язань в рамках Міжнародного союзу електрозв'язку.

Основною метою співробітництва в рамках союзу є вдосконалення та раціональне використання інформаційно-комунікаційної інфраструктури, а також подолання цифрового розриву в телекомунікаційних технологіях на національному і міжнародному рівнях. Тут, власне, багато говорили, що по факту ми маємо, що телекомунікаційна система України, яка є майном України, разом з радіочастотним ресурсом, і ТБ, і радіочастоти, вони вкрадені, вони фактично присвоєні. Ми відстежуємо і в нас були величезні звіти по тому, як "Роснадзор" продовжує видавати ліцензії на використання українських частот, які є майном України, і тут, мені видається, є велика перспектива, по-перше, і санкційного реагування і, власне, ця робота точно проводилась, її треба реанімувати, як на мене, і перспектива арбітражу, яка, до речі, нами зараз опрацьовується.

Отже, з початку спроби незаконної анексії Автономної Республіки Крим і окремих районів Донецької і Луганської областей ми всі були свідками, як першим кроком відімкнули сигнал телерадіомовлення, і тоді МЗС разом з відповідальними центральними органами виконавчої влади проінформували керівництво Міжнародного союзу електрозв'язку щодо незаконної окупації території Криму, міста Севастополя і так само щодо тих наслідків, які можуть виникати в результаті такої окупації. І тоді завдяки вжитим заходам вже під час організації повноважної конференції, це якби головна платформа, де обговорюються подібні питання, яка проводиться раз на чотири роки, в 2014 році в місті Пусан, Південна Корея, посилаючись на резолюцію Генеральної Асамблеї ООН 2014 року про територіальну цілісність України, генеральний секретар союзу запевнив у відповідній заяві, що Міжнародний союз електрозв'язку керуватиметься відповідними положеннями вказаної резолюції та не визнаватиме будь-якої

зміни статусу АРК і Севастополь і підтвердив суверенне право України регулювати власний електрозв'язок в межах міжнародно визнаних кордонів.

Відповідні сигнали нашої сторони також про неприпустимість використання країною-агресором радіочастотного ресурсу України були зафіксовані в заяві делегації України на повноважній конференції Міжнародного союзу електрозв'язку в 2018 році в Дубаї і включені до заключних актів конференції. 33 країни-партнери, зокрема і провідні європейські держави світу – США, Канада і Австралія, виступили на підтримку позиції України.

Ми також гостро відреагували на публікацію в оперативному бюлетені Міжнародного союзу електрозв'язку від 2017 року в липні № 1127 інформації Міністерства зв'язку та масових комунікацій Російської Федерації про присвоєння національних кодів призначення 365 і 8069 під кодом країни Російської Федерації +7 для використання в телекомунікаційних мережах загального користування на тимчасово окупованих територіях, зокрема в Криму і місті Севастополі. І зокрема до відому керівництва Міжнародного союзу електрозв'язку було доведено, що включення до вказаного оперативного бюлетеня таких даних, оснований на незаконному присвоєнні російської нумерації окупованим територіям України, суперечить відповідній резолюції. І ми отримали як реакцію фактично відповідну заяву України та генерального секретаря Міжнародного союзу електрозв'язку, коли були оприлюднені відповідні заяви в оперативному бюлетені вже наступному, в яких засуджувались дії Російської Федерації, що призвели до окупації АРК та міста Севастополь.

Окремо також я відзначу спроби Російської Федерації в 2019 році використати платформу організації для легітимізації зміни статусу частини території Донецької області, так звана "ДНР". Зокрема було встановлено отримання секретаріатом Міжнародного союзу електрозв'язку запитів так званого "ДНР" щодо присвоєння окремого коду та призначення префіксів

для аматорських позивних Донбасу. Українською стороною тоді було наголошено на неприпустимості опрацювання організацією подібних звернень в разі їх отримання. І, власне, секретаріат нас почув і запевнив, що такі звернення не розглядатимуться, не розглядаються і не планується жодним чином реагувати в майбутньому на такі звернення інших суб'єктів, окрім офіційної адміністрації Держспецзв'язку стосовно регулювання радіочастотного ресурсу в Україні.

Ми також в межах компетенції продовжуємо, власне, постійно ретельний моніторинг ситуації в організації з метою упередження спроб використати платформу для такої легітимізації. І, власне, це для нас щоденна кропітка робота.

Тепер скажу зовсім трошки, не вдаючись в деталі. Через тиждень ми плануємо міжвідомчу нараду, це дійсно складне технічне питання, де ми хочемо розглянути перспективу арбітражного розгляду. Бо є факт незаконного використання радіочастотного ресурсу. Відповідно до регламенту і статуту подібні спори мають вирішуватись дипломатичними каналами. І коли цей інструмент вичерпується, тоді з'являється відповідна перспектива арбітражу. Але тут є як би нюанси і, власне, на цій міжвідомчій нараді ми хочемо разом з Держспецзв'язку, НКРЗІ, КРРТ, УДЦР, Нацрадою і всіма, хто причетний до цього, мені видається, дійсно комплексного, технічного питання, проговорити наші перспективи і відповідно розбудувати стратегію нашої дії. Але це питання обов'язково треба вирішувати, як на мене.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Еміне.

Наступне слово хотів би передати Голові Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення пані Ользі Володимирівні Герасим'юк.

Будь ласка, пані Ольго.

ГЕРАСИМ'ЮК О.В. Добрий день, колеги! Дякую за змістовні доповіді. Багато вже сказано. І я приєднуюся до того занепокоєння, яке висловлене, про те, що нам час уже не констатувати наші біди, а переходити до більш активної роботи в цьому напрямку. Для Національної ради пріоритетним завданням завжди є всі ці роки гібридної війни забезпечення трансляції програм на території, що прилягають до лінії розмежування та на тимчасово окуповані райони.

Я все ж трошки пройдуся по тому, який стан ми маємо на сьогодні, і те, що Національна рада досліджує, це буде важливо почути. Ми всі пам'ятаємо, що в першу чергу, коли окупант зайшов на наші території, він захопив в перші ж дні агресії вежі, розграбував вітчизняні ТРО, конфіскував їхнє майно. Тому що завдання було в першу чергу завдати ідеологічної окупації, ідеологічного удару по свідомості громадян, що і приносить свої плоди тепер.

Ми тоді змушені були вдатись до радикальних кроків, щоб припинити ретрансляцію російських пропагандистських каналів. Нагадаю, що в 2014 році їх було понад 80, сьогодні ми їх не маємо в ефірі. Друге завдання, яке ми мали вирішувати, це відновити інфраструктуру мовлення вітчизняних мовників, радіоканалів у визволених від незаконних збройних формувань в містах і селищах Донеччини, Луганщини та мовлення на окупованій території анексованого Криму. І зараз ми проводимо ці заходи разом із іншими державними структурами.

У 2014 році, це так, згадуючи наші кроки, так би мовити, було ухвалено рішення про тестове мовлення ТРО на території проведення антитерористичної операції. І ми почали видавати такі дозволи на тестове мовлення на цій території. І лише в грудні 2017 року (через три роки) Верховна Рада ухвалила закон, яким ми отримали можливість оперативно видавати тимчасові дозволи для мовлення на територіях, найбільш вразливих

до негативного інформаційного впливу, затвердили перелік, це через три роки після того, таких територій. І регулятор зміг спростити процедуру видачі, по суті, при продовженні строк дії дозволу на наступний період. І на сьогодні ось я такі цифри вам наводжу.

На сьогодні мовлення на цих територіях здійснюється на підставі оцих тимчасових дозволів, а також чинних ліцензій на мовлення. На 31 березня у мене дані. Ми маємо 182 частоти для ФМ-мовлення, дві для аналогу (це середні хвилі), тимчасове мовлення, 133 телевізійні канали для аналогового телевізійного мовлення, цифра – у 20 населених пунктах.

Ми постійно проводимо аудит для того, щоб зрозуміти, хто мовить на цих частотах, бо цифри, в принципі, звучать непогано. Останній аудит ми провели у березні, тобто це абсолютно свіжі дані. Ми звернулись до мовників і до операторів, до власників веж концерну РРТ, до телемереж України, інноваційно-інформаційного центру, там розміщені передавачі, із проханням повідомити нас про наявність мовлення там. У разі відсутності мовлення ми попросили зазначити причини, чому мовлення не ведеться, і вказати орієнтовну дату, коли воно там почнеться. Ми надіслали 39 запитів, на них отримали 33 відповіді. На жаль, аналіз отриманої інформації засвідчує, що на багатьох каналах і частотах мовлення, колеги, наразі не ведеться.

Радіо. Мовлення не ведеться на 18 ФМ-частотах. Щодо 11 ФМ-частот наразі інформацію не отримали. Серед причин, чому так відбувається: на 6 частотах ведуться підготовчі роботи та переговори щодо встановлення обладнання, на 2-х частотах тимчасово припинено мовлення через фінансові труднощі, 7 частот – не завершено будівництво (це по Комишуваци), 3 частоти – телеорганізації не зверталися до оператора з питань організації мовлення.

Аналогове телебачення. До 31 березня закінчується термін, до якого ми продовжували аналог, але на тих територіях воно мовить, мовило би. Немає мовлення на 11 телевізійних каналах в окремих населених пунктах. Причини:

фінанси, як я вже говорила, за інформацією оператора, на 4 частоти немає взагалі замовлення послуги на трансляцію, на одній частоті планується аж у серпні (це в Комишуваті яка будується), 2 частоти з невідомих причин, а одна частота не має об'єкта для розміщення передавача. Це в Стрільцівці. Там Суспільне мовлення мало би... Причина: фінансова незацікавленість.

І ще одне, колеги, важливе, хочу підкреслити. Установочне дослідження КМІС споживання аналогового мовлення говорить про те, що воно неухильно зменшується. Зараз приблизно 2 відсотки населення за аналоговим мовленням отримують інформацію. Тому і немає зацікавлення в такому мовленні у компаній. І актуально, напевно, говорити про цифрове мовлення. Тут уже звучало, що багато каналів закодувалось і тому люди не бачать канали. Колеги, більше 80 українських каналів зараз у вільному доступі для усіх бажаючих їх побачити, у вільному доступі, плюс спеціально організовані канали інформаційні великими групами. Питання в тому, як їх побачити. Вони є, але як їх побачити?

Цифрове мовлення у нас сьогодні здійснюється в повному обсязі, але немає у Чаплинці. Там передавач готовий до роботи, але немає звернень до концерну з питань організації мовлення, немає, не звертаються. При цьому телерадіоорганізації, які мають дозволи на тимчасове мовлення, продовжили ці свої ліцензії ще на один рік, але не звертаються. У восьми локальних мультиплексах немає мовлення кількох програм, не буду перераховувати, у Комишуваті триває будівництво вежі і, як я вже сказала, в серпні щось планується там почати.

Звичайно, спалах COVID негативно вплинув на фінансову спроможність. Деякі компанії до нас звертаються з проханням анулювати дозвіл на тимчасове мовлення на територіях з особливим режимом мовлення або не продовжують ці свої ліцензії. Наприклад, в минулому році 11 мовників повідомили Нацраду про неспроможність або небажання мовити там на основі цих дозволів. Загалом минулого року дозволи на тимчасове

мовлення не продовжено на 14 частот у FM-діапазоні і 8 каналів для аналогового телевізійного мовлення - все це пішло в резерв.

Ситуація невтішна, тому що ми, безперечно, не можемо змусити ТРО мовити там, де їм комерційно не вигідно, тому для того, щоб розвивати українське мовлення на цих територіях, держава повинна надавати їм якісь компенсаторні механізми, якісь заохочення, преференції. Оця видача дозволів на це мовлення, вона здійснюється на безоплатній основі. Тому Національна рада уже зверталась до уряду, звернулася з проханням запровадити отакі компенсаторні механізми.

Особливу увагу я би тут приділила заохоченню провайдерів програмної послуги до розбудови кабельних мереж у селищах та селах Луганської і Донецької областей. Ось оця пропозиція, я би хотіла, щоб всі на неї звернули увагу. Для того, щоб наше питання, в тому як це все, що я сказала, понад 80 мовників, як доставити, щоб люди там могли мати можливість їх отримати. Одне питання, то це треба, щоб люди конкретно просто повернули там антени і почали отримувати сигнал не з Петрівки, з Донецька, бо Гірник там ближче, але для цього треба просто розвернути антени. Як на це вплинеш? Треба думати про це. Але от місцеві провайдери могли би дуже серйозно допомогти в цій ситуації.

Ми розробили пропозиції до методики нарахування збору та видачі ліцензії, про переоформлення ліцензії на мовлення для провайдерів і згідно з ними можливість забезпечити населення програмними послугами в районі ООС, ми зменшили розмір ліцензійного збору на 70 відсотків для них. Це дуже допоможе. І такою знижкою сьогодні скористалися вже 36 провайдерів програмної послуги ... (*нерозбірливо*). Але, на жаль, їх там мало зараз через те, що через економічне становище і фінансові труднощі, 26 провайдерів програмної послуги в Донеччині і 3 в Луганщині уже анулювали свої ліцензії. Тобто нам терміново треба зробити все, щоб місцеві провайдери могли допомогти нам поширити мовлення.

Ми зараз ще зробили важливу річ – надіслали до Міністерства культури і інформаційної політики щодо застосування 70-процентної знижки при нарахуванні, ось ось пропозицію. А 26 березня Нацрада в онлайн-режимі провела засідання робочої групи з проблемних питань діяльності провайдерів. І туди залучили тих провайдерів, які здійснюють діяльність там, на прикордонні і в зоні ООС, залучили Міністерство культури, Мінцифри, профільний комітет, був пан Потураєв та пан ... *(нерозбірливо)* у нас на зв'язку. Ми обговорили пропозиції, що і як передбачені механізми державної підтримки для діяльності кабельних та інтернет-провайдерів на прикордонних територіях і на тих районах, де наше занепокоєння зростає і зростає. Висловлена така думка, колеги, єдиним надійним джерелом українського мовлення на цих територіях є пакети провайдерів програмної послуги, інтернет-провайдери, партнерські українські телевізійні сервіси ОТТ, адже вони очищені від програм Російської Федерації. Однак через труднощі економічні доступ до об'єктів інфраструктури, ліцензійний збір і зростання плати на контент провайдери стикаються з активним відтоком абонентів. Нам треба їх повернути. Для жителів цих територій пакети програм провайдерів стають дорогими, вони переходять на безоплатне супутникове і ефірне мовлення російських каналів, ось причина, чого вони туди йдуть, і використовують безкоштовні послуги російських ОТТ-платформ. Ось де причина. Учасники робочої групи висловились за те, щоб ви могли ввести 70-відсоткову знижку ліцензійного збору і для провайдерів, які працюють там, на прикордонні, і на тих територіях, що межують з Російською Федерацією.

От я окреслю проблему. Надмірно високі розміри плати за розташування телекомунікаційних мереж, з використанням яких надаються ці послуги, та ігнорування з боку підприємств електроенергетики ОСББ, управляючих компаній, комунальних підприємств, а також органів місцевого самоврядування вимог закону про доступ до цієї інфраструктури. Це

приводить до обмеження доступу операторів якраз до інфраструктури об'єктів і відповідно обмежує право споживачів в отриманні цих послуг, спотворює конкуренцію, провокує монопольні прояви на ринку послуг доступу до інфраструктури.

Тому така пропозиція: треба ініціювати і забезпечити першочергове прийняття доповнення до статті 17 Закону про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж, пункт – одноразова та періодична плата за доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики, будинкової розподільної мережі для розташування технічних засобів телекомунікацій в населених пунктах, на території яких здійснювалась антитерористична операція, прикордонних районів на межі з Російською Федерацією. Отже, ця одноразова та періодична плата не справляється. Ось оце треба внести в закон. Забезпечити першочерговий розгляд і підтримку у Верховній Раді законопроекту 4118 про внесення змін. Якраз з цієї теми відомий законопроект, який треба нам підштовхнути до розгляду.

Яка має бути інституційна підтримка? Для підвищення конкурентоспроможності українських телевізійних сервісів на таких територіях ми повинні ініціювати внесення змін до Державного бюджету України 2021 року і передбачити кошти на інституціональну грошову державну підтримку наземної телекомунікаційної інфраструктури, доступу до українського телебачення для провайдерів програмної послуги аналогового кабельного телебачення, IPTV, OTT, що здійснюють діяльність в окремих населених пунктах на території, де здійснюється ООС, і де шляхом наземного ефірного аналогового та/або цифрового мовлення поширюються програми держави-агресора. Така підтримка може бути націлена на покриття витрат на операційну та основну діяльність провайдерів програмної послуги окремих населених пунктів, на території яких здійснюється оця операція.

І я би висловила ще одну думку, може, вона трохи звучить імпровізаційно, може, нам варто знайти можливість з державного фінансування створення державної ОТТ-платформи чи IPTV-платформи, яка би надавала послуги лише на ті території. Ми би одразу змогли вирішити дуже багато проблем, з якими ми стикаємось.

Я не знаю, скільки в мене є ще часу, я би хотіла ще трішки...

ПОТУРАЄВ М.Р. Вже варто завершувати, Ольго Володимирівно.

ГЕРАСИМ'ЮК О.В. Тоді я важливу річ скажу щодо уже піднятого тут питання, про "Зеонбуд" давайте ми зараз вам повідомимо від імені Національної ради. Сьогодні вже звучала теза про необхідність змусити компанію з ознаками монополіста виконати свої зобов'язання, які вони дали при продовженні своєї ліцензії, одна із них - це була зміна модуляції, про яку тут вже пан Резніков говорив. І також я хочу додати до цього, що "Зеонбуд" подав заявку на зміну модуляції, він її фактично змінив, але при цьому він змінив деякі техніко-технологічні параметри, які нівелювали розширення охоплення мовленням територій. Тобто вони ніби формально виконали, але це розширення відбулося незначною мірою.

Національна рада зараз призначила перевірку, залучивши до цієї перевірки такі органи, як представників РНБО, запросивши до цієї перевірки, СБУ, інших важливих державних структур для того, щоб ми могли перевірити виконання ними цього зобов'язання, для того, щоб ми могли також перевірити ще одну гарантію, яку вони дали, про те, що компанія точно може забезпечити оповіщення населення всієї держави в разі необхідності, в разі надзвичайних ситуацій. Цю систему вони нібито протестували, але ми повинні перевірити, як насправді вона діє. І також вони повинні встановити додаткові передавачі. З 14-и вони 13 встановили, але ці всі речі належить нам перевірити.

Я от що хочу, колеги, додати, що все загальнонаціональне цифрове ефірне мовлення, яке сьогодні є основним типом прийому, це 40 відсотків населення фактично охоплює цей прийом, так от всі ці 40 відсотків забезпечує товариство "Зеонбуд". Держава сьогодні не контролює в умовах військової агресії ці важливі для безпеки держави функції: охоплення територій, можливість оповіщення в разі необхідності усієї території разом. І тому доцільно розглянути усі можливості, щоб питання розповсюдження цифрового ефірного сигналу і системи оповіщення були під контролем держави. Така наша думка. Вам потрібно обов'язково про це подбати.

Оскільки уже я, певно, маю завершувати, то, колеги, дякую за можливість висловити свої від імені Національної ради пропозиції, можливість розставити акценти.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Ольго Володимирівно.

Слово має пан Шелест Олександр Володимирович - заступник Міністра цифрової трансформації України. Будь ласка. Олександр Володимировичу.

ШЕЛЕСТ О.В. Дякую, колеги.

Хотів би, по-перше, подякувати за дуже повні і дуже місткі виступи попередніх виступаючих, зокрема пані Ольги і пана Резнікова, вони справді розповіли більшу частину того, про що я хотів би сьогодні, які питання підняти. Але, тим не менше, дам невелику презентацію буквально на декілька хвилин з деякою візуалізацією, якщо можна.

Перше, те, що вже згадувалося, треба забезпечити покриття непідконтрольних і прикордонних територій цифровим телемовленням. Ситуація на сьогодні виглядає наступним чином. За інформацією, яку ми отримали, хотів окремо подякувати колегам із Нацради, КРРТ, УДЦР. Тобто покриття, якщо ми говоримо на прикордонних територіях, має відносно належний рівень. Але через особливість рельєфу забезпечити стовідсоткове

покриття буде технологічно неможливим. Телевізійне ефірне цифрове мовлення ... *(нерозбірливо)*

При цьому треба зазначити, що у разі переходу на модуляцію з найкращим рівнем прийому, тобто на найпростішу модуляцію, можлива трансляція лише двох каналів на одній частоті. Це значно погіршує, скажемо так, економічну доцільність трансляцій, і це одне з питань, до якого треба повернути значну увагу.

Також треба мати на увазі, що прийом ефірного телебачення, він здійснюється направленими антенами. І ці користувачі, які на окупованих територіях прийматимуть цей сигнал, їх можна буде на місці, скажемо так, вичислити, і це створюватиме для них відповідний ризик. Це також треба брати до уваги при розгляді в порядку видачі.

Ну, і щодо вразливості інфраструктури. На жаль, вежі, на яких розміщується обладнання, вони вразливі для різноманітних і диверсій, і у випадку загострення бойових дій, у випадку, там, падіння вежі або її пошкодження може залишитися без прийому одразу дуже значна частина населення.

Щодо покриття аналоговим телебаченням ситуація краща, тому що використовується, скажемо так, простіший спосіб доставки, простіша технологія. Але так само особливості рельєфу на місцях, вони на цій карті не дозволяють оцінити усі білі плями і точно їх із стовідсотковою впевненістю визначити. Тут проблеми дещо подібні з тим, що ми говорили про цифрове телемовлення. Це менша кількість і гірша якість телепрограм, які можна транслювати, вразливість інфраструктури і попит на технології з боку споживачів. Зараз або немає, або колеги принаймні не змогли надати дослідження, який попит, яка технологія користується більшим попитом – аналогове чи цифрове бачення. Але, як показує пересічне таке спостереження, все-таки аналогове телемовлення і аналогових телеглядачів залишилося не так багато.

І ще один момент, те, що згадував пан Резніков, що є проблеми із покриттям мобільним зв'язком на цих територіях. Це справді так. Але одна із проблем в тому, що одні і ті самі частоти, які повинні застосовуватися для надання мобільного зв'язку, вони використовуються для трансляції телебачення. І тому от використання цього обмеженого ресурсу має бути дуже зваженим.

Щодо покриття ФМ-радіомовлення ФМ-радіостанціями. Карта на екранах зараз.

І щодо викликів. Зараз також, те, що згадували і колеги, на жаль, технічні можливості для трансляції значно перевищують той попит, який є з боку радіокомпаній на заповнення цих каналів. Залишається так само проблема вразливості веж і створення завад з боку тимчасово окупованих територій. На жаль, неможливо якісно транслювати телесигнал, коли у противника є можливість на тих самих частотах встановлювати власні вежі, які мають і перевагу в розташуванні, і відповідно заглушують сигнал.

Розвинути і побудувати додаткові вежі для ФМ-радіомовлення також не має можливості, тому що вони почнуть створювати завади одна іншій. Тобто ми в такій патовій ситуації ... з боку технічного розвитку ФМ-мовлення.

Те, що згадували колеги про СХ-мовлення, то тут справді ситуація краща. Зараз відбуваються запуски СХ-передавачів, і територія покриття може бути значно більшою, і покривати тимчасово окуповані території, але проблема так само з якісним контентом, з наповненням. І так само з користувачами. Переважна більшість слухачів все-таки користується ФМ-станціями, а середньохвильове – воно має дуже обмежену аудиторію.

Відповідно, треба присвячувати дуже велику увагу альтернативним можливостям донесення контенту доставки сигналу. Це, перш за все, підключення до фіксованого широкосмугового Інтернету і трансляція кабельного телебачення. Для цього (дякую пані Ользі, яка це вже згадувала) надзвичайно важливим є прийняття законопроекту 4118 про доступ до

інфраструктури. Без прийняття цього законопроекту, без спрощення доступу розвиток кабельних мереж на цих територіях надзвичайно складний. І у місцевих операторів провайдерів від так є великі проблеми з необхідністю регулярного відновлення мереж після пошкоджень із тим, що купівельна спроможність на цих територіях невелика, з тим, що значна частина населення переїхала, і відповідно кількість потенційних абонентів значно знизилася. І для того, щоб все-таки мати змогу вести роботу, а тим більше розвивати мережі прийняття цього законопроекту є просто життєво необхідним.

Тим не менше на окупованих територіях розбудовувати нові кабельні мережі немає можливості, тому важливий момент – це забезпечення роботи вітчизняних сервісів, які можуть доставляти контент не залежно від лінії розмежування.

І питання, яке надзвичайно важливе і може бути навіть технічно, можливо, найпростішим – це здійснення супутникової трансляції сигналів. І на цих територіях супутникове телебачення користується надзвичайно високою популярністю: майже на кожному будинку одна, а то і дві супутникові антени. І якраз найбільш популярний спосіб транслювати телевізійний сигнал, як на мене, має бути одним із пріоритетним у державі.

Це, в принципі, все, що я хотів би сказати зі свого боку. Дякую за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Олександрє.

До слова запрошую пана Шевченка Тараса Сергійовича – заступника Міністра культури та інформаційної політики України.

Одразу хочу сказати, що можуть бути проблеми у пана Тараса зі зв'язком, але будемо намагатися його почути.

Будь ласка, Тарасе Сергійовичу, вам слово.

ШЕВЧЕНКО Т.С. Дякую, пане Микито.

Вітаю всіх. Були надзвичайно змістовні виступи, особливо Олексія Юрійовича, він дуже детально по всіх аспектах виклав позицію. І багато з того, що на початку в тезах я мав, вже прозвучало, тому я адаптую ті слова, які збирався говорити.

На початку хотів би відреагувати на одну із позицій. Вона трошечки мельком сьогодні звучала в одного із виступаючих, але більше і частіше вона звучить в інших контекстах. Про що я маю на увазі? Для України і для українців цінність... *(Не чути)* надзвичайно високою і тому ті методи і ті способи, які може використовувати українська держава навіть в умовах війни, вони відмінні від того, що можуть робити наші сусіди. Тобто, коли недемократична держава може контролювати всі медіа, не лише державні, але і приватні, нав'язувати наративи, які просто всі, в тому числі і приватні компанії, поширюють масово як у своїй державі, так і за кордоном, захоплювати чужі мережі, чужі супутники, чужі кабельні мережі, ефірні частоти, ми абсолютно свідомі того, що наша держава заснована на інших цінностях і є речі, які для нас ніколи не будуть допустимими. Тому що тоді це не буде свобода і це буде зовсім інша держава.

З іншого боку, ... про свободу і про демократію, ми також абсолютно свідомі того, що демократія теж має вміти себе захищати. І поруч із свободою має йти відповідальність. До прикладу, той санкційний пакет абсолютно сміливим рішенням Рада національної безпеки та оборони та указом Президента, який був запроваджений проти проросійських медведчуківських... *(Не чути)* ...яке було кабельним... в тому числі. Тому, коли я говорю про свободу, я маю на увазі, що далеко не всі методи в принципі прийнятні і ми навіть про них не маємо дискутувати, в тому числі є подання, наприклад, про нарощування частки державного. Да, до певної міри вона може бути, але такої частки державних медіа, державних каналів, радіо, теле... *(Не чути)* ...не буде, як в Російській Федерації. Тому що ми навпаки

пішли по іншому, більш демократичному напрямку, роздержавлення, підтримки приватних і більшої свободи висловлювань, свободи слова як в засобах масової інформації, так і в мережі. Але разом з тим, ще раз наголошу, відповідальність також надзвичайна річ, яка має йти поруч зі свободою, і можливість захисту свого інформаційного простору, вона має бути присутньою і тими законодавчими методами, які уже є, і новими методами, які зокрема передбачає законопроект про медіа, який ми розраховуємо, що буде ухвалений.

Моє перше робоче відрядження восени, після того, як був призначений заступником Міністра культури та інформаційної політики, було саме до Донецької та Луганської областей. Я був в Новгородському, в Бахмуті, в Краматорську ... в Новоайдарі, і мав можливість також бачити на місці, як виглядає ситуація, спілкуватися з людьми і бачити покриття. До речі, одне з найбільш вражаючих особливо для мене відкриттів, я багато подорожую по Україні, настільки низького покриття нормальним телефонним зв'язком і телефонним Інтернетом, напевно, я не бачив майже ніде. Тобто принаймні станом на жовтень, я не впевнений, що зараз щось змінилося з цього часу, доступ до мобільного Інтернету був надзвичайно низьким. Ми говоримо про мовлення. Начебто мобільний Інтернет – не сама очевидна річ, але вона справді достатньо очевидна. Тому що доступ до контенту, можливості доступу до українського контенту, він в тому числі напряду в сучасному світі, він прямо (*не чути*) ... до Інтернету і доступу до ... Ми користуємося мобільними телефонами і споживаємо інформацію саме з них.

Коли ми говоримо про питання забезпечення якісним мовленням окупованих територій та прилеглих територій, то важливим аспектом є не тільки способи поширення, але і що саме ми транслюємо на ці території. (*Не чути*) ... ми виготовляємо, який контент ... робить, закупає чи організовує держава за кошти платників податків. І тут, безперечно, важливим аспектом, який я думаю, що буде обговорений і сьогодні на слуханнях, є телеканал

"Дом". Він тільки з початку цього року перейшов до Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, і, очевидно, ми розуміємо, що там є простір для удосконалення. Я бачу, що на слуханнях є головний редактор телеканалу, який записувався на слово. Тобто держава витрачає достатньо багато коштів саме на створення телеканалу "Дом" ... російськомовний, тому що питання мови, якою контент транслюється, якою споживає більша частина населення, яке проживає на цих територіях, тому рішення про російськомовний телеканал, як на мене, було правильним. Я і підтримав його, будучи представником громадської організації, тому що нам, якщо важливо достукатись, доносити меседжі, то ми маємо обирати зручні способи прийому там, де люди хочуть отримувати і тою мовою ... готові сприймати. Обома, звичайно, але... Тому подальший розвиток телеканалу "Дом" є надзвичайно важливим питанням, і також підвищення поширення, сприйняття, обізнаності про цей телеканал і оцінювання ефективності його роботи.

По різних способам поширення, про це також уже кілька виступаючих робили акценти, але ще раз коротенько пройдуся, щоб підкреслити нашу позицію. По супутнику, справді, абсолютно вірно говорили, і про те, що кодування телеканалів спричинило зменшення перегляду українських телеканалів на супутнику і збільшення російських. Багато є можливостей доступу до піратського способу отримання безкоштовних телеканалів російських. І тут в опрацюванні зараз знаходяться в тому числі і можливості держави бути залученою до поширення телеканалів через супутник, для того щоб вони приймалися і знаходились в некодованому доступі.

З приводу ефіру, цифрового, аналогового, середніх хвиль. Справді, голова Національної ради говорила ... прийому, відсоток людей, які дивляться в аналогу, є надзвичайно малим. І тут, до речі, виникає найчастіше таке дещо, можливо, спотворення, бо ... подивитись, що там є. Є багато

російських телеканалів, боротися з ними складно. Разом з цим, дуже рідко звучать цифри, скільки...

ПОТУРАЄВ М.Р. На жаль, я бачу, що є проблема в нас із зв'язком з Тарасом Сергійовичем. Подякуємо колезі.

І наразі хочу передати слово Наталії Андріївні Ткачук - керівнику служби з питань інформаційної безпеки та кібербезпеки Апарату Ради національної безпеки і оборони України, бо треба її відпускати, у них ще сьогодні засідання РНБО, яке, можливо, нам гарні новини чергові принесе.

Наталіє Андріївно, будь ласка, вам слово.

ТКАЧУК Н.А. Доброго дня, шановні колеги. Я дякую попереднім доповідачам, повністю підтримую висловлювані пропозиції. І хочу трохи заперечити пану Резнікову, чи ми виграли, чи ми програли інформаційну війну. От на мою думку, таку інформаційну війну ми виграли. Так, дійсно, ми не можемо технологічно зараз змагатися з Російською Федерацією щодо передачі контенту, але ми виграли цю війну, тому що ми змогли зберегти наші цінності - це цінності демократії, це європейські прагнення, це верховенство права, закону та повага до прав громадян. І я повністю погоджуюсь з паном Тарасом Шевченком, який виступав до мене, який сказав, що ми не можемо використовувати методи країни-агресора, і дійсно це правда і це і є наш виграш, тому що ми не такі, як Російська Федерація. І я впевнена, що нашими спільними зусиллями все ж таки ми зуміємо досягти поставленої мети, в тому числі яка поставлена і в стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій АРК і міста Севастополя, і в тому числі зможемо повною мірою реалізувати інформаційну складову в політиці деокупації.

Отже, важливою складовою інформаційної безпеки держави, і про це вже казали попередні доповідачі, є забезпечення вітчизняним мовленням

прикордонних регіонів. Разом з тим, змушені констатувати, що його стан залишається незадовільний як з точки зору технічних спроможностей, так і з наповнення контентом. Внаслідок втрати одного із п'яти найбільших радіопередавальних центрів у місті Красноперекоську, на території низки районів Херсонської області, що межують з АР Крим, транслюються заборонені для показу в Україні російські канали, при цьому телерадіомовлення українських мовників в цих районах відсутнє. Така ж ситуація і в північних областях України, де російське мовлення проникає вглиб територій понад 20-30 кілометрів.

Російські телерадіомовники передають сигнал з використанням ретрансляторів, які встановлені в прикордонних російських містах, покриваючи територію в радіусі 70-75 кілометрів. В результаті цього сигнал ефірного телевізійного мовлення з РФ можливо приймати в окремих районах Харкова та низки районів цієї області. Вздовж кордону України на прилеглій території Білорусі встановлена щільна мережа малопотужних передавачів, які забезпечують впевнений прийом на своїх територіях, і їх сигнал проникає вглиб нашої території на 30 кілометрів. Значна кількість населених пунктів зони ООС знаходиться в зоні впевненого прийому від передавачів, які розташовані на захопленій вежі Донецька. І як вже казали попередні доповідачі, де фактично був об'єкт першочергового спрямування, коли почалася агресія Російської Федерації. Оскільки на захоплених частотах мовлення з тимчасово окупованої території ведеться з російським контентом, то мешканці найближчих до лінії розмежування населених пунктів піддаються впливу ворожої пропаганди. І ви знаєте, що аналогічна ситуація і в Луганській області.

Сьогодні ми дійсно намагаємося вирішити цю проблему, фактично посилюючи наші передавальні спроможності. Але я от повністю погоджуюся з паном Резніковим, що останнім часом це нарощення спроможностей мовлення перетворюється просто на гонку озброєнь, де ми, на жаль,

програємо, і тому дійсно нам варто вже почати використовувати інші методи та змінювати стратегію і тактику такої діяльності.

З 2019 року після вимкнення середньохвильового мовлення, за нашими підрахунками, близько 2,5 мільйона громадян на підконтрольній уряду території не мали жодного радіомовлення. Близько 4 мільйонів громадян України на тимчасово окупованих територіях залишилися без українського телевізійного та радіоконтенту. Після низки міжвідомчих нарад, підготовлених та проведених Апаратом РНБО України, з лютого 2021 року вдалося відновити радіомовлення суспільного мовника на зазначену територію.

Однак цих заходів недостатньо. Ми вважаємо за доцільне розширювати середньохвильове мовлення в частині розбудови на його базі іномовлення, поширення спеціалізованого контенту для мешканців окупованих територій та громадян суміжних країн для донесення голосу України. Також з урахуванням того, факту, що на сьогодні в Україні, на жаль, фактично знищена система оповіщення про надзвичайні ситуації, було ліквідоване прощове мовлення, із 19 мільйонів радіоточок залишилося лише 280 тисяч. Тож потужності середньохвильового мовлення також доцільно включити в загальнонаціональну систему оповіщення населення про надзвичайні ситуації.

Хочу торкнутися питання блокування супутникового мовлення. Дійсно, це стало несприятливим чинником впливу саме інформаційної безпеки, що на сьогодні громадяни України втратили безкоштовний доступ до 23 найпопулярніших інформаційно-розважальних українських телеканалів. І дійсно, в умовах військової та інформаційної агресії РФ проти України подібні рішення у сфері аудіовізуальних послуг творять додаткові ризики інформаційній безпеці держави.

З метою вирішення проблем, пов'язаних із кодуванням сигналу супутникового мовлення та впровадження в Україні цифрового телебачення

Секретарем РНБО України 28 лютого 2020 року в Апараті РНБО України було створено робочу групу з оптимізації вітчизняної сфери телерадіомовлення щодо захисту конституційних прав громадян на доступ до інформації та протидії інформаційній агресії РФ. І за результатами діяльності цієї групи було здійснено запуск незабудованих супутникових міжнародних версій загальнонаціональних телеканалів "1+1 International", "Інтер плюс", "Україна 24". Звичайно, ми розуміємо, що цього замало, але таким чином хоча б частково забезпечено українських громадян доступним телебаченням супутникового мовлення.

Іншим важливим питанням інформаційної безпеки України є незадовільний стан цифрового мовлення. Я дякую Ользі Герасим'юк, яка цю проблематику розкрила, і хочу додати, що з переходом країни з аналогового мовлення на цифрове створилась ситуація, за якої дійсно монопольне становище у сфері забезпечення населення цифровим мовленням зайняла приватна компанія ТОВ "Зеонбуд", яка впродовж більше десяти років експлуатує державні ресурси, безвідповідально ставиться до виконання ліцензійних умов та нехтує інтересами держави і громадян щодо забезпечення інформаційної безпеки. Цим оператором не забезпечується належний доступ населення до якісного цифрового сигналу, не виконані умови зі створення системи оповіщення про надзвичайні ситуації і здійснюється недобросовісне маніпулювання тарифами послуг. Зокрема, 14 грудня 2020 року Антимонопольним комітетом України за результатами детального вивчення діяльності ТОВ "Зеонбуд" на ринку телекомунікаційних послуг прийнято рішення про визнання дій цього суб'єкта господарювання як зловживання монопольним становищем. Враховуючи викладене, з метою захисту інтересів держави в сфері інформаційної безпеки нещодавно, це відбулось 19 березня цього року, на засіданні РНБО України розглядалось питання щодо цього оператора та прийняте відповідне рішення.

Водночас державний оператор телерадіомовлення радіорелейного і супутникового зв'язку концерн РРТ фактично відсторонений від такого інформаційного ресурсу як цифрове телерадіомовлення. В ситуації, що склалася, принципово важливим для забезпечення інформаційної безпеки та інтересів держави є завдання щодо залучення до розбудови національної цифрової мережі державного оператора концерну РРТ як провайдера та оператора цифрової багатоканальної телемережі.

Також ще дуже важлива річ, яку хотілось би додати в проект рекомендацій сьогоднішніх комітетських слухань, зокрема пункт 5 рекомендацій Кабінету Міністрів України, передбачає передачу концерну РРТ у підпорядкування міністерству, відповідальному за інформаційну безпеку. Ми вважаємо недоцільним змінювати систему управління концерну з огляду на наступне. Наразі концерн входить до сфери управління Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Держспецзв'язку відповідно до Закону України "Про національну безпеку України" відноситься до суб'єктів сектору безпеки і оборони України, що при виконанні завдань за призначенням вимагають діяти в інтересах національної безпеки на стратегічному рівні.

Потужності концерну використовуються для розміщення інфраструктури об'єктів зв'язку як цивільного, так і військового, а також зв'язку спецпризначення. На потужностях концерну розміщується відповідне обладнання не лише комерційного призначення, а й таке, що використовується спецкористувачами в інтересах національної безпеки і оборони. Значна частина об'єктів КРРТ мають мобілізаційне значення і завдання. Концерн є об'єктом зі спеціальним режимом доступу.

Ми вже казали про те, що досвід військових дій на сході України засвідчив, що об'єкти КРРТ є першочерговими об'єктами спрямувань спецслужб та військових підрозділів країни-агресора. Це також обумовлює необхідність їх належної охорони та оборони. Крім того, КРРТ є державним

оператором радіорелейного та супутникового зв'язку. Зазначена сфера належить виключно до компетенції саме адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України як центрального органу виконавчої влади в галузі телекомунікацій. З таким підходом кореспондується рішення Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року, згідно з яким концерн входить до переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави.

Враховуючи викладене, ми все ж таки рекомендуємо за результатами сьогоднішніх слухань зняти пропозицію щодо передачі концерну РРТ у підпорядкування Міністерству культури та інформаційної політики.

Дякую за увагу. На жаль, за службовою необхідністю я не зможу взяти надалі участь у заході. Але я хочу побажати плідної взаємодії всіх стейкхолдерів, які представлені на сьогоднішньому заході, подякувати двом комітетам за організацію і за сприяння у такій важливій для національної безпеки справі. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Наталіє Андріївно.

Хочу перед тим, як надати далі слово, підкреслити, що ми бачимо, що багато виступаючих фактично дотримуються одних і тих самих думок і рекомендацій. Тому я переконаний, що наш фінальний варіант рекомендацій буде потужний і підтриманий і парламентом, і органами виконавчої влади, які взяли участь у підготовці та обговоренні тих питань, які ми сьогодні винесли на слухання. Ще раз дякую.

Отже, переходимо до наступних виступаючих. У нас на зв'язку має бути директор Департаменту розвитку електронних комунікацій Адміністрації Держспецзв'язку України пан Микола Миколайович Ткаченко та начальник підрозділу Департаменту контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки Служби безпеки України Ілля Віталійович Качур.

Якщо Микола Миколайович готовий, то я йому хотів би надати слово.

ТКАЧЕНКО М.М. Дякую.

Пане головуючий, народні депутати, запрошені! Ткаченко Микола Миколайович, Держспецзв'язку.

Я не буду повторюватись і хочу тільки додати. Перше, на міжнародному рівні Держспецзв'язку постійно проводить роботу. Як вже було сказано, в 2018 році на повноважній конференції, зокрема за дорученням уряду я робив заяву, нас підтримало 33 держави. А вже в 2019 році на міжнародній конференції по радіозв'язку також аналогічну заяву вже підтримало 38 держав. Тенденція, хотілося б, щоб була більш така динамічна, але вона іде в потрібному руслі. Це перше.

Друге. Є проблема в чому по використанню радіочастотного та номерного ... (*нерозбірливо*) на окупованих територіях? Міжнародний союз електрозв'язку підтримує, що це являється територія України. А раз ці засоби розміщені на території України, то ці питання повинні вирішуватись національним законодавством. Через те Міжнародний союз електрозв'язку не може втручатися в діяльність держави. Оце одна основна проблема. Зараз і ми, і МЗС, і всі думаємо, як знайти, які підходи для вирішення цього питання з використання радіочастотного ресурсу та номерного ресурсу. Це по-перше.

Друге. В межах повноважень за пропозицією Мінреінтеграції в грудні 2020 року було підготовлено та прийнято урядом постанову 1263, яка дає можливість працювати аналоговому телебаченню в районі проведення ООС та вздовж кордону з Російською Федерацією на період до відновлення суверенітету та територіальної цілісності України.

Єдина проблема – Національна рада планувала провести конкурси, надати ліцензії місцевим мовникам, які не мають цифрових ліцензій в першому кварталі. Як уже Ольга Герасим'юк сказала, що вони зробили звернення, ми зараз підготували зміни в план використання радіочастотного

ресурсу (815-а постанова), і зараз розпочинаємо процес погодження для того, щоб поки місцеві мовники не отримують цифрові ліцензії, аналогове мовлення і на місцевому рівні також було продовжено. Це друге.

І останнє, на чому я ще хотів зупинитися, це "Зеонбуд". Ще з 2017 року Дерспецзв'язку очолювало міжвідомчу робочу групу по запровадженню цифрового телебачення на території України. Неодноразово "Зеонбуду" було рекомендовано розмістити додатково ще 47 передавачів. А не знаю, може, Національна рада якимись іншими цифрами оперує, у нас було 47, повинно було розгорнути для того, щоб було більше покриття території України. Все інше було вже сказано.

Дякую за увагу. Якщо будуть питання, готовий відповісти.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Миколайовичу.

Будемо поки рухатися згідно програми. Отже, Ілля Віталійович Качур – начальник підрозділу Департаменту контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки Служби безпеки України.

Будь ласка, Ілле Віталійовичу.

КАЧУР І.В. Доброго дня, шановні колеги! На сьогоднішній день у період ведення гібридної війни, а також у зв'язку з тимчасовою окупацією частини територій Донецької, Луганської областей та Автономної Республіки Крим одним із найважливіших питань, спрямованих на відновлення територіальної цілісності, недоторканості та суверенітету України є насамперед забезпечення стабільного українського мовлення як на тимчасово окупованих територіях, так і на суміжних з ними кордонних територіях.

Важливо відзначити, що є реальні загрози внаслідок поширення ... *(нерозбірливо)* мовлення на підконтрольній Україні території Луганської області. Зокрема протягом 2020 року зафіксовано прийом розташованих у місцях об'єктів Луганської філії РРТ території України ... *(нерозбірливо)*

програм російського телерадіомовлення, а саме - у населених пунктах Родище, Данилівка, Садовинівка, Ялове, Широке, Соліно, Попасна та інші. Трансляція у вказаних населених пунктах здійснюється з окупованих територій.

І саме з цією метою Службою безпеки в особі Департаменту контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки було розроблено систему подавлення трансляції антинаціонального мовлення з тимчасово непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей. За результатами спільних нарад Служби безпеки, Міністерства цифрової трансформації, Держспецзв'язку, Генерального штабу було прийнято рішення про використання для зазначених заходів спеціального обладнання.

І з 2017 року були проведені вже процедури закупівлі необхідного обладнання, укладено відповідні договори та вироблено 7 комплектів спеціального обладнання, та були проведені роботи в районі ООС з його монтажу, за результатами чого частково досягнуто мети щодо підвищення в цілому ефективності блокування антинаціонального мовлення в районі проведення ООС, а також в прикордонних територіях АРК Крим.

Враховуючи викладене, з метою досягнення найефективнішого результату нейтралізації сигналу російських пропагандистських телерадіоканалів, які мовлять ... на непідконтрольній уряду України території, пропонуємо вжити заходів щодо збільшення кількості встановленого обладнання на прикордонних з тимчасово окупованими територіями, що в свою чергу надасть можливість для збільшення радіусу нейтралізації, глушіння цього сигналу російських пропагандистських телеканалів та вжити заходів щодо удосконалення встановленого обладнання, що вже ми маємо.

Доповідь закінчив.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Ілля Віталійович. Абсолютно чіткі, зрозумілі, слухні пропозиції. Дякую.

Колеги, до нас з самого початку приєдналися, як я казав, голови військово-цивільних адміністрацій. Отже, до слова запрошую Павла Олександровича Кириленка – голову Донецької обласної військово-цивільної адміністрації.

КИРИЛЕНКО П.О. Доброго дня, шановні присутні! Радий всіх вітати! Я також не буду зупинятися на тих питаннях, які вже були детально, ретельно проговорені, скажу тільки по зауваженням, які прозвучали, які також можуть бути записані в частині зауважень, рекомендацій по впровадженню подальшої діяльності на забезпечення сталого сигналу телерадіомовлення.

По-перше, в 2014 році відомо, що після окупації частини території Донецької області друга за висотою (на цьому також потрібно зосереджувати увагу) вишка заввишки 360,5 метра, це безпосередньо донецька телевежа, опинилася на окупованій території, після чого ряд заходів вживався щодо побудови вишки на території, підконтрольній українській владі. Були проведені вишукувальні роботи, також досліджено ряд місць і побудована в 2018 році, і запрацювала безпосередньо нова 190-метрова вишка у Гірнику.

Втім ми ж розуміємо, я недаремно навів приклад – 360 і 190 метрів, звичайно, це не може взагалі покривати телерадіосигналом ця вежа. Тому питання ці, коли відпрацьовувались, нами були надані пропозиції. Я зараз їх озвучу, щоб, скажемо, перейти від лірики до конкретних дій і наших пропозицій. Вишка, яка надає в Донецьку сигнал, може покривати площу 110+ кілометрів. Ми розуміємо, що Гірник, де побудована телерадіовежа 190 метрів, не покриє. Покровськ – місто неподалік, яке розташоване, там буде вишка 180 метрів, тому пріоритетно навіть з такою невеликою різницею, але 190 було побудовано.

Кілька слів щодо покращення ситуації в інформаційному полі в Донецькій області. Це підвищити потужність устаткування системи "Серпанок", це дані ми отримуємо відповідно від Служби безпеки і від командування ООС. Це глушіння сигналів з окупованої території до 5 кіловат. Втім, відразу ж розуміємо, що навіть потужність 5 кіловат дає можливість, її потрібно, скажемо так, вибачте за сленг, витягувати з вишки в Гірнику, а потужність вишки в Донецьку - це 10 і більше кіловат, тобто різниця відчутна відразу.

Також встановити додаткові вежі та відповідне устаткування у великих населених пунктах вздовж лінії розмежування. Організувати технічну підтримку спецпідрозділів зв'язку для посилення блокування ворожих сигналів. Надати певні преференції при отриманні ліцензій місцевим телерадіомовникам. Це я цілком погоджуюсь з пані Ольгою Герасим'юк, я тут дещо детальне ще зупинюсь по таким преференціям. І основне – це організувати виїзний моніторинг поширення теле- і радіосигналу.

Тобто ми це в пропозиціях своїх виклали. Листи направлені і є вже позитивна відповідь по відключенню аналогового сигналу. Ми кожен рік направляємо і цей аналоговий сигнал відключається, я маю на увазі вздовж лінії розмежування, щоб мали можливість бачити і дивитись телебачення принаймні не аналогове. Дмитро Валерійович Лубінець недаремно також навів приклад, ми, відвідуючи лінію розмежування, постійно зіштовхуємося з приводу того, який сигнал і які канали безпосередньо вмикаються на підконтрольній території, але наближені до лінії розмежування.

Щодо проведення виїзного моніторингу. Виїзний моніторинг дасть можливість безпосередньо визначити ті місця, де ми можемо побудувати вишку або вищу, або принаймні наближену за висотою, але будівництво, там проектні, вишукувальні роботи - це, скажемо, є технічна частина цього, але будівництво вишки, ми повинні розуміти, як ми будемо забезпечувати цей сталий сигнал. Тому що ще рішенням РНБО від 3 травня 2017 року було

прозвітовано на той час президенту Порошенку про те, що все, є вишка у нас, це питання буде вирішено, витрачені кошти основні на глушіння сигналу, там кошти були більше 50 мільйонів гривень. Втім кошти, які були витрачені в тій сумі, вони дійсно, я не буду давати оцінку, які були засоби закуплені, але їх радіус дії становив 20-30 кілометрів.

Далі, як відбувається? Простими словами. Вишка 190 метрів в Гірнику, сигнал до 5 плюс кіловат ми підвищуємо, 360 метрів в Донецьку, техніка і технічне оснащення, ми розуміємо, в окупантів і Російської Федерації значно сильніші, вони просто, ми підсилюємо сигнал, вони підсилюють сигнал глушіння. Вони просто його задавлюють і все.

Тому тут перш ніж побудувати, я, скажемо так, поки що неглибинно вивчаючи питання будівництва цієї вишки, більше пріоритетний напрямок бачу, як ми будемо її забезпечувати сталим радіосигналом, якщо теоретично ми досягнемо і знайдемо цю точку. Звичайно, я поки що не проговорюю місця, але вони нами вже відпрацьовуються, де може бути розміщена вказана вежа. Але як ми це забезпечимо, витративши гроші, чи буде це мати ефект. Далі вже будемо розмовляти, який контент, який сигнал ми будемо туди подавати і яка наша буде риторика. Звичайно, я з паном Олексієм Юрійовичем це проговорював і буду проговорювати, як наша риторика телеканалів, як ми будемо, скажемо, перехоплювати разом тих людей, які мешкають на тимчасово непідконтрольній території.

Всі ці пропозиції ми виклали і додатково, якщо є необхідність, Міністерству реінтеграції я також надам пропозиції для конкретних дій і що ми можемо вжити. Я б тут не зупинявся виключно на тому, що у нас ландшафт і топографічні можливості зараз не дозволяють знайти таку висоту. Цим питанням необхідно і потрібно займатися. Але потрібно вирішити питання, якщо буде така вишка, чи зможемо ми вирішити все ж цю проблему.

Дякую. У мене все.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Павло Олександрович. Дуже приємно було почути вашу доповідь. Зрозуміло, що ви як голова обласної військово-цивільної адміністрації займаєтесь цим питанням, ясно, що воно не проходить повз вашу увагу. Це дуже добре, приємно і обнадійливо.

До слова запрошую Сергія Володимировича Гайдая – голову Луганської обласної військово-цивільної адміністрації. Будь ласка, Сергію Володимировичу.

ГАЙДАЙ С.В. Добрий день! Вітаю всіх присутніх.

Наразі, по великому рахунку, дійсно вже проговорили і сказано було все, що стосується інформаційної політики в Донецькій і в Луганській областях. Я повністю погоджуюсь з Олексієм Юрійовичем Резніковим, всі тези сказані і розкрита наша проблематика.

Єдине, що я би хотів від себе ще додати, хтось сказав про те, що у нас інформаційна війна, там якась була перемога. Дмитро Валерійович Лубінець чітко зазначив, і у нас така сама ситуація, що на Донеччині, коли приїжджаєш вздовж лінії розмежування, все що завгодно є: радіо "Звезда", радіо "Победа", радіо "Молодая гвардия", будь-які російські канали радіо, будь-які ТВ-канали, але немає дійсно українських, немає українського контенту майже зовсім.

Говорили про те, що треба робити або встановлювати якесь обладнання, яке буде глушити сигнали, які заходять в Україну, то я ще рік тому писав звернення і в Кабінет Міністрів, і в РНБО. У нас тут сусіди в Харкові розробляють чудові мобільні такі системи, вони на вантажівках встановлені, які можна встановити вздовж лінії розмежування з певним кілометражем між ними і повністю глушити сигнал.

Вибачте, але поки ми зробимо свій контент, поки ми донесемо до людей або щось у вигляді Т2, або супутникові якісь тарілки, або ще щось, я

не знаю, що ми там зробимо, можливо, завтра комусь прийде якась чудова ідея і буде дешево і повністю будемо покривати всі населені пункти, але поки ми це зробимо, ми кожного дня зранку до ночі, цілодобово просто отримуємо ті сигнали, російські, чітко, з пропагандою, цілодобово.

Ну, вибачте, наші спецслужби зараз диверсійні групи ловлять, де вік диверсантів 21-22 роки. Тобто ми розуміємо, що коли почалася війна, їм було по 14. Що за їм за майже 8 років вклали в голову? І така саме інформація йде у нас по всій лінії розмежування.

Так, дійсно, ми робимо багато ремонтів, ми багато чого будуємо, і поки що оце "сарафанне радіо" працює найкраще, коли переходять зі Станиці Луганській тисячі людей щоденно, бачать нові дороги, нові ЦНАПи, нові школи і несуть туди інформацію, яке перекрутити, спалюжити вже пропаганда не може. Я вже говорив про те, що дійсно дороги Луганської, Донецької області – це не просто асфальт, це все ж таки інфоповод на тимчасово окупованій території.

Дійсно, треба принципово змінювати державний підхід до інформаційної комунікативної політики в наших областях. Тому що за мою каденцію, от трохи більше півтора року, чесно кажучи, державної підтримки не було майже взагалі. Ми минулого року виділили з обласного бюджету грошу, і вже потім домовлялися, щоб встановити нарешті телевізійну вишку 150-метрову, яка буде радіохвилі, є можливість майже до російського кордону транслювати, а ТВ-сигнал на 50 кілометрів всередину на тимчасово окуповану територію. Хоча ми розуміємо, що глушити будуть от просто одразу.

Тому я всі тези, висловлені попередниками, підтримую. Ми швидкі для прийняття будь-яких рішень. Все, що від нас залежить, все, що треба, ми дуже швидко будемо приймати рішення.

Так само хочу і сказати просто навіть про звичайний мобільний сигнал, або Інтернет в області. Це реалії Луганщини. Ми виїжджаємо з

Сєверодонецька в будь-який напрямок: або в напрямок Золотого, або в напрямок Станиці Луганської, або в напрямок середини області – на Старобільськ, Мілове чи Троїцьке - сигналу нема. Взагалі просто зв'язку нема, покриття нема.

Я часто їжджу по області. Ну, я не знаю, нема такого району, нема такого ОТГ, де б люди могли сказати, що повне покриття є хоча б навіть, я не говорю вже про Інтернет, хоча б просто мобільний зв'язок був в нормальному режимі, все працювало б. Два телефони навмисно – "Київстар" і "Водафон" – із зв'язком дуже величезна проблема.

Слава богу, у нас потрохи почав працювати телеканал "Дім", це вже певні кроки зроблені, попереду – величезний шлях ще. Повністю підтримую, до речі, і те, що все ж таки ефіри проводяться російською мовою. Ну, я все ж таки народився в Сєверодонецьку і хоча повернувся через 35 років, але розумію особливості наші, Луганщини, і чітко розумію, що це був вірний крок і вірне рішення.

Тому дякую. У мене все.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Сергію Володимировичу. Ви абсолютно праві, коли ви зазначили критично важливу необхідність якісного мобільного зв'язку. Бо коли ми тут в Києві очікуємо вже 5G, на Луганщині, на Донеччині, насправді, на жаль, не лише у вас, але для вас це має критично важливе значення, люди не мають простого мобільного зв'язку. Хоча самий якісний мобільний зв'язок останніх поколінь міг би вирішити і ті проблеми в значній мірі, про які ми сьогодні зібрались поговорити, бо це якраз доступ до всіх медіа українських, які є, від телебачення до Інтернет-ресурсів.

Ще раз вам дякую, Сергію Володимировичу. Ми переконані, що продовжимо з вами співпрацю продуктивну для вирішення цих питань.

До слова запрошую пана Антона Олександровича Кориневича - Постійного представника Президента України в Автономній Республіці Крим.

КОРИНЕВИЧ А.О. Доброго дня, шановні колеги, доброго дня, шановний пане Микито, всі шановні присутні. Дуже дякуємо двом комітетам - Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики і нашому, як ми його називаємо між собою, профільному Комітету з прав людини, деокупації тимчасово окупованих територій, пану Дмитру - за те, що ми сьогодні обговорюємо ці питання. Безумовно, вже дуже багато питань були окреслені, я би сказав, у фундаментальній доповіді пана віце-прем'єр-міністра Олексія Юрійовича і в доповіді пані Еміне Джапарової, безумовно, двох фахівців, які фахово і ґрунтовно займаються тематикою тимчасово окупованих територій, але разом з тим я би теж від себе додав би певні речі на підтримку зокрема тих тез, про які говорили шановні колеги.

Отже, безумовно, що після початку збройної агресії Російської Федерації, яка розпочалась саме в кінці лютого 2014 року на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, по суті українські засоби масової інформації, вони одразу почали зазнавати незаконного втручання у свою діяльність і згодом були вимушені припинити свою роботу і покинути територію півострова. З початком тимчасової окупації набуло критичного характеру питання щодо порушення держави-окупантом міжнародних норм у частині використання радіочастотного ресурсу України, про що казала пані Еміне, для трансляції програм телерадіомовлення РФ на захоплених нею територіях. З початком російської окупації в Криму відбулось фізичне захоплення державної телекомунікаційної інфраструктури, передавального обладнання загальнонаціональних мовників, розповсюдження дії окупаційного законодавства РФ в інформаційній галузі. Почалось незаконне

використання радіочастотного ресурсу України російськими юридичними особами.

В лютому 2015 року практично в усіх приватних кримських радіокомпаній було відібрано частоти. В подальшому права на цей радіочастотний ресурс за підсумками проведених конкурсів Роскомнадзор передавав російським медіа холдингам та новоствореним підконтрольною окупаційною адміністрацією мовникам. Переслідуванням були піддані найбільші місцеві телерадіокомпанії Криму. В серпні 2014 року окупаційною владою було арештовано та вилучено все обладнання ТРК "Чорноморська", в подальшому її мовлення було зупинено, а телерадіокомпанія була змушена переїхати на підконтрольну уряду України територію. Так само систематичні переслідування редакції та журналістів, а також шляхом формальних причин було відмовлено в перереєстрації та відповідно можливості роботи єдиному у світі кримськотатарському телеканалі АТР та всьому ... каналу, який включав у себе дитячий телеканал "Ляле", радіо "Мейдан" та "Лідер".

Внаслідок збройної агресії РФ ліцензіати Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення були позбавлені права на ефірне мовлення на тимчасово окупованій території. 503 частотних присвоєння, які належать Україні, були задіяні ліцензіатами Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, захоплені на сьогодні Російською Федерацією на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь. Сукупно недоотримана вигода держави від незаконного захоплення радіочастотного ресурсу і мережі провайдерів та послуг в Криму станом на початок 2018 року становила більше 18 мільйонів гривень. За попередніми даними загальна сума втрат державного оператора телекомунікацій "РТБЦ Крим" через захоплення інфраструктури та обладнання у ході збройної агресії РФ у Криму становить понад 160 мільйонів гривень. Частина ліцензіатів Національної ради, які працювали на

півострові і які надали розрахунки втрат на запит регулятора, отримали збитки на суму близько 60 мільйонів гривень.

Так само треба враховувати, що окупаційний режим Російської Федерації здійснює неправомірну інтеграцію тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в єдиний інформаційний простір РФ. Зокрема на цій території російськими окупаційними органами здійснюється активне впровадження заходів з розбудови радіотелевізійної мережі, зокрема модернізація інфраструктури державних мереж телевізійного мовлення, проведення мереж телерадіомовлення на цифрові технології, забезпечення потреб розподілення телерадіоканалів супутниковим ресурсом, забезпечення населення тимчасово окупованого півострова регіональним часовим телерадіомовленням, розвиток нових видів телевізійного мовлення, в тому числі телебачення високої якості з елементами інтерактивності.

Наприклад, нещодавно поруч з КПВВ "Чаплинка" на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим окупантами була обладнана нова телерадіовежа, яка допоможе Російській Федерації не тільки далі блокувати українське радіо, але й мовити на території півдня Херсонської області. Обмежуючи доступ до українських інформаційних ресурсів, окупаційна влада дозволяє безперешкодно працювати лише підконтрольним медіа, які є частиною пропагандистської системи окупаційної адміністрації.

Даний стан речей пояснюється, звичайно, тим, що Російська Федерація намагається якомога більше використовувати всі наявні ресурси для пропаганди дій окупаційної адміністрації та для пропаганди так званого "русского мира".

Наразі ситуація із забезпеченням телерадіомовлення на тимчасово окупованій території Кримського півострову, а також у прилеглих до тимчасово окупованої території південних районів Херсонської області

виглядає наступним чином. З технологічної точки зору забезпечення функціонування українських мовників у відповідній місцевості можливо у трьох стандартах: супутниковому, цифровому та аналоговому. Протягом 2020 року в Україні відбувся процес кодування сигналу, про який говорили шановні доповідачі, і у зв'язку з цим та зважаючи на складність технологічного тарифного обслуговування відповідно стандарту більшість українських телерадіоканалів у супутниковому форматі стали наразі недоступними для мешканців тимчасово окупованого Кримського півострову.

Водночас за даними Державної служби спецзв'язку та Концерну РРТ рівень охоплення населення Херсонської області як і інших областей України телевізійними каналами у цифровому стандарті оцінюється приблизно на рівні 60 відсотків. Таким чином аналоговий стандарт українського телебачення на сьогодні залишається фактично єдиним загальнодоступним форматом телевізійного мовлення для значної частини населення тимчасово окупованого Кримського півострова і південних районів Херсонської області.

На виконання рішень уряду України щодо внесення змін до плану використання радіочастотного ресурсу України з 1 вересня 2018 року в Україні, крім територій в зоні проведення АТО та територій, що межують з Російською Федерацією та тимчасово окупованими територіями, припинено використання технологій аналогового мовлення. Але дуже важливо, що сьогодні у нас досі працює режим, який зараз визначений у Постанові Кабінету Міністрів України "Деякі питання використання радіочастотного режиму" від 16 грудня 2020 року, якою було продовжено використання радіотехнологій і аналогового телевізійного мовлення на території Херсонської області, які межують з тимчасово окупованими територіями. На нашу точку зору, це дійсно треба продовжувати до відновлення суверенітету і територіальної цілісності України.

Щоб не говорити надто довго, я перейду до рекомендацій одразу ключових, на нашу точку зору, які варто включити сьогодні двом комітетам і опрацювати в подальшому шановним колегам з парламенту, то, безумовно, однією із ключових рекомендацій є протидія радіомовленню з тимчасово окупованих територій на прилеглі до тимчасово окупованих територій райони.

У мене особисто теж був випадок, ситуація, коли ми разом з послом однієї з держав Європейського Союзу їхали на КПВВ Каланчак, ввімкнули радіо і ми почули радіостанцію, севастопольське радіо "Море" з відповідними інформаційними вмістами.

Так само важливим є розширення мережі цифрового телевізійного мовлення і модернізація телекомунікаційного обладнання у прилеглих до тимчасово окупованих територій регіонах. Продовження трансляцій українських національних та регіональних телеканалів в аналоговому стандарті у прилеглих до тимчасово окупованих територій районах. Підтримка та розвиток сталого функціонування профільного телерадіомовника, орієнтованого на аудиторію з тимчасово окупованих територій. Розробка прозорого механізму, про що казав шановний пан віцепрем'єр-міністр, державної підтримки телерадіокомпаній та інших ЗМІ, які приїхали з ТОТ на підконтрольну уряду України територію і не припинили своєї діяльності, та її нормативно-правове закріплення. Підтримка українських телерадіокомпаній, які здійснюють мовлення мовами корінних народів України, зокрема кримськотатарською мовою, зокрема телеканалу АТР, і орієнтовані зокрема на жителів тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Дуже важливим є також питання системності викладення і висвітлення кримських питань у центральних або ж загальноукраїнських медіа. Так, частка кримського контенту є дуже малою, і, умовно кажучи, окрім питання водопостачання, яке традиційно збудує велику увагу у наших ЗМІ, ми би,

звичайно, хотіли бачити більшу увагу у ключових медіа до питань, пов'язаних з Кримським півостровом.

І, звичайно, те, про що говорили шановні колеги, це врахування потреби забезпечення стабільного українського мовлення на тимчасово окуповані території під час розробки плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Адже дуже важливо, щоб ця стратегія, прийнята і ухвалена РНБО на засіданні 11 березня, і введена в дію, затверджена указом Президента 24 березня, дійсно мала практичний вияв. І так само дуже важливо, щоб Стратегія інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України у грудні 2018 року, так само реалізовувалася в практичній площині і мала відповідний план заходів, план дій, який би належним чином виконувався.

Ключовою, я думаю, рекомендацією від нас може бути положення про те, що ми би попросили парламент підтримати пропозицію Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій щодо внесення змін до державного бюджету України на 2021 рік щодо збільшення фінансування для мовників, що мовлять на тимчасово окуповані території, та збільшення відповідного фінансування з 50 мільйонів до 100, щоб належним чином покрити потреби мовників, які як перемістилися на підконтрольну уряду України територію з тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, так і які працюють наразі на підконтрольних територіях Донецької і Луганської областей.

На завершення, поважаючи час інших учасників слухань, хочу зазначити, що нам дуже важливо воювати в інформаційному плані за думки і мізки жителів, мешканців південних районів Херсонської області. Там дуже все непросто, дуже непросто в плані інформаційної складової. Дійсно, дуже багато російського мовлення в телерадіоэфірі. І я думаю, що це те, що ми

можемо спільними зусиллями зробити. Ну, і безумовно, там само підтримкам мовників, які ефективно можуть мовити на тимчасово окупованій території.

Наразі я дякую за увагу. Буду радий відповісти на питання, якщо вони будуть у шановний колег.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Антоне Олександровичу.

Хочу сказати, що, на жаль, проблеми, про які ви згадали наприкінці вашого виступу, вони притаманні не лише Херсонській області, а також і Одеській, тому це теж потребує, так само як і в Чернігівській, і в Житомирській, які ми сьогодні пригадували, і Сумській, і Харківській, але якщо брати південний напрямок, де у нас є теж, на жаль, пряма загроза з боку Російської Федерації, і прямі спеціальні операції, які там проводяться, інформаційні в тому числі, то це весь наш південний напрямок.

Я хотів би запросити до слова заступника Міністра оборони України пана Ігоря Олександровича Старобінського. Якщо він на зв'язку.

ПРЕДСТАВНИК МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ. Добрий день! Ігор Олександрович уважно слухав весь час, але зараз ... *(не чути)*

ПОТУРАЄВ М.Р. Не дуже дорий зв'язок. Але давайте спробуємо вас послухати.

ПРЕДСТАВНИК МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ. Отже, дякуємо за те, що наші пропозиції від Міністерства оборони були в основному прийняті і проект рекомендацій слухань.

З приводу дуже важливих і актуальних тем, які піднімалися сьогодні на слуханнях. Хочу додати, що Міністерство оборони знає усі переваги і недоліки системи "Серпанок", і тому правильно, що потрібно розвивати і цю

систему, але крім того ми розглядаємо і альтернативні варіанти з більш прицільною дією саме якраз з харків'янами, про що вже сьогодні ішлося.

Також вважаємо, що ... *(не чути)* для Концерну РРТ змінювати засновників. Це технічні аспекти. Я б хотіла поговорити про дещо інше, про демократичні цінності.

Поки ми говоримо про демократичні цінності, населення окупованих територій і прикордонних територій віддаляється від цих цінностей з космічною швидкістю завдяки стовідсотковій доступності російської пропаганди. Тому нам дуже важливо починати формувати інформаційне домінування, перш за все, саме в районах окупованих і прикордонних до агресора. Це вже йдеться не просто про мовлення таке "біле", мовлення по системі мирної держави, а йдеться про стратегічні комунікації і про нашу з вами дійсність, яка, на жаль, є в особливих умовах – умовах збройного, відкритого навіть збройного конфлікту.

Тут доречно буде вам нагадати такий документ, який був підписаний ще у 2015 році між Радою національної безпеки і оборони України і Міжнародним секретаріатом НАТО, називається Дорожня карта програми Партнерства у сфері стратегічних комунікацій. В цьому документі, який підписали Олександр Турчинов і Єнс Столтенберг, йдеться про багато напрямків роботи у стратегічних комунікаціях, але і про такий... *(Не чути)* Зокрема сприяння включенню різних державних ЗМІ до ширшої структури урядової комунікації і допомога ...

Що ж ми маємо насправді? Сьогодні знову чуємо: "Ми вибрали інший шлях – державних телеканалів більше не буде". Держава сама собі заліплює рота і вже майже його заліпила, і зобов'язується і надалі мовчати, при тому, що сусіди дуже активно використовують усі можливості інформаційного і психологічного впливу на наше населення.

У 2018 році внаслідок дії Закону про роздержавлення ЗМІ була припинена діяльність друкованих ЗМІ Міноборони. Була закрита газета

"Народна армія" під час війни практично, не діє журнал "Військо України". Міністерство оборони України в цьому році планує заручитися підтримкою і комітету Верховної Ради профільного, і всієї Верховної Ради та відновити друковане видання. Тому що ви бачите і чуємо сьогодні, що зв'язок мобільний, Інтернет на території, де проживає цільова аудиторія наших слухань, на жаль, непостійний і велика частка населення не отримує інформації через електронні ЗМІ. Тому як би хто не вважав друковані ЗМІ вчорашнім днем, але в режимі, в якому живе наша держава, це як бойові листки, вони мусять дійти до селян, до тих, хто не може отримувати інформацію з інших джерел.

Також ми, по-перше, вдячні Національній раді з питань телебачення та радіомовлення за те, що військове радіо отримало хвилі у FM-діапазоні, і звертаємося за тим, що військове радіо має бути і в середньохвильовому діапазоні саме з метою військово-патріотичного виховання і особового складу наших Збройних Сил, і усіх українців.

Можу ще багато розказувати. Єдине ще, даруйте, дуже важливе: про державну підтримку. Обов'язково вона потрібна найперше локальним і регіональним ЗМІ, найперше територій, які зараз під окупацією і прикордоння. Але, враховуючи досвід того, що дуже небезпечно давати державну підтримку просто на утримання ЗМІ, ми це бачимо на прикладі Національної суспільної телерадіокомпанії, де не дуже ефективно використовуються кошти, потрібно державне замовлення розміщувати на виготовлення контенту. А коли медіа, місцева телерадіокомпанія буде мати на рахунку кошти на виготовлення телерадіоконтенту, то вона вже розпорядиться: частина грошей піде на оренду, частина на зарплату і так далі.

Тому я пропоную, і це є в наших пропозиціях, рекомендаціях, через гранти, через держзамовлення, через систему ProZorro - на виготовлення контенту конкретної тематики.

Мусила голосно говорити, бо погано чути, даруйте, горло болить. Дякую за увагу. Якщо є питання, будь ласка.

ПОТУРАЄВ М.Р. Пані Ольго, дякую, що попри те, що вам не дуже зручно було, ви все до нас донесли. Дякуємо. Рекомендації ваші отримаємо і, звичайно, включимо в фінальний проект рекомендацій наших сьогоднішніх слухань.

Шановні колеги, переходимо до другої частини. І я, з вашого дозволу, в мене є тут два переліки черги на виступи, я буду тут трохи маневрувати, щоб зробити наші слухання максимально змістовними, і буду якимось балансувати політичні та індустріальні виступи. Тому не ображайтесь, можливо, трохи не буду дотримуватись такого порядку, який був попередньо зазначений.

Отже на початку хочу надати слово народному депутату України, своїй колезі, моїй першій заступниці пані Ірині Мирославівні Констанкевич.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Доброго дня, шановне товариство. Найперше хочу подякувати за дуже цікаві і важливі виступи. Ми занотували всі думки, які прозвучали, і, власне, вони будуть включені до рекомендацій наших спільних комітетських слухань. Я скажу, що вони відповідають тим напрямкам обговорення, які комітет розгорнув, починаючи з 2019 року, тому ми бачимо таку спільну і єдину роботу.

З огляду на економію часу я в своєму виступі хочу зупинитись на кількох тезах. Найперше я хочу подякувати пану віце-прем'єру за дуже конструктивну і стратегічну доповідь, яка містила в собі, окрім інших, головну тезу про те, що інформаційна оборона має зараз відбуватись за лекалами не мирного часу, а воєнного часу. Тому відповідно, коли час війни, для держави це важливо - і державні пріоритети, і державне фінансування,

тому я просила би, щоб в наших рекомендаціях це проходило червоною ниткою.

Друге. Прозвучала теза про вразливі території. Це вводить в термінологічну оману і різночитання. Я би говорила, що нам потрібно все-таки не оперувати поняттям, не вразливі території, а поняттям прикордонні території, тому що небезпечною, потенційно небезпечною є ситуація для усіх прикордонних територій України. І я можу зараз перераховувати ці території, бо ми в попередніх слуханнях обговорювали наскільки є непростою ситуація і в Одеській області, і Чернівецькій області, і на Волині, і на інших. Тому говоримо про важливість мовлення та діяльність інших ЗМІ на усіх прикордонних територіях. Це друга теза, на якій я хотіла наголосити, і щоб вона була віддзеркалена у рекомендаціях.

Третя теза. Про те, що мовлення – так, але воно включає у себе й інші види ЗМІ. І правильно тут Ольга Володимирівна наголосила: на друкованих ЗМІ.

Шановне товариство, останні соціології показують, що роль друкованого слова, друкованих ЗМІ і на тлі воєнних подій і на тлі COVID-19 зростає. І ми бачимо, що це таке присутнє зростання. Відповідно, що ми повинні це враховувати. І ми маємо досвід загальноукраїнських ЗМІ, які від початку війни провадили велику патріотичну роботу і військово-мобілізаційну на Сході. І тут мені хотілося б згадати, я не знаю, чи присутні головні редактори газет, було б добре, щоб вони були залучені до такої роботи, газету "День", яка проводила широкомасштабну роботу там, на Сході, не кажучи вже про інші регіони.

Друге. Роль місцевих ЗМІ, які зараз внаслідок роздержавлення втратили свої можливості, а вони мали б відіграти ту ключову роль, яка раніше на них покладалася. Тому якщо ми говоримо про війну, яку ми виграли чи програли, то захист наших територій – це також інформаційний захист і треба максимально включати у цю роботу усі види ЗМІ.

Тому в рекомендації я би просила, щоб додали діяльність інших видів ЗМІ, зокрема друкованих, загальноукраїнських та регіональних, і тут передбачити підтримку на державному рівні через гранти, преференції, далі – мито. І зокрема ідеться зараз про папір, який, як ми бачимо, зростає в ціні очікувано. Далі. Нам треба проаналізувати діяльність "Укрпошти" зокрема на сільських територіях, на прикордонних територіях, а також проаналізувати податкову політику щодо місцевих друкованих ЗМІ.

У мене коротко, фрагментарно. У письмовому вигляді я подам свої пропозиції. А наразі дякую усім за дуже важливе обговорення.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Ірино Мирославівно.

До слова запрошую нашого колегу заступника голови Комітету з питань цифрової трансформації, голову підкомітету цифрової та смартінфраструктури, електронних комунікацій, кібербезпеки та кіберзахисту Олександра Павловича Федієнка.

Будь ласка, пане Олександрє.

ФЕДІЄНКО О.П. Добрий день! Друзі, чесно кажучи, дуже було цікаво усіх слухати. Особливо хочу подякувати всім представникам відповідних органів влади за такі змістовні виступи.

Але на чому хочу все ж таки зупинитися особисто я? Я все це чув 2 роки тому. От приблизно все це ви казали 2 роки тому. Ви кажете постійно про те, чому це не відбувається, якісь ще дії, але практично жоден з вас не сказав якісь конкретні речі, що ми як парламентарі повинні зробити.

Я, до речі, хотів би подякувати пані Ользі, яка згадала ті питання про доступ до інфраструктури. Я хотів би подякувати представникам військово-цивільних адміністрацій, які, я бачу, дійсно розуміють питання, бо вони "в полях" і вони розуміють, що саме відбувається. Я нарешті почув те, про що я,

до речі, комунікував багато-багато років з приводу того, що якщо те населення сприймає інформацію там на російській мові, то потрібно її подавати на російській мові. Я так розумію, це вже відбувається.

Покриття стане після того, як ми будемо голосувати відповідний Закон про доступ до інфраструктури, те ж стосується і телебачення і те ж стосується і якихось мобільних елементів.

Але я хотів би сказати трохи про інше. Чомусь ніхто не сказав, всі обійшли те питання, що на території прикордонній практично вся трійка медіагруп надає свій контент на платних засадах, на платних основах, а місцеве населення просто не хоче його купувати. Їм простіше і дешевше, вірніше не дешевше, а безкоштовно взагалі увімкнути супутникові тарілки або взагалі дивитися контент, який іде з окупованих територій. Бо вони не хочуть сплачувати ті гроші.

Я хочу сказати, що зараз стався такий прецедент, поки це з однією з компаній, коли є ознаки картельного зговору між трійкою медіагруп. Але я впевнений, що це буде і далі розвиватися, і буде токсична практика. Тому я особисто хотів би звернутися до відповідного профільного комітету з питанням, щоб ми все ж таки ініціювали те питання, коли на законодавчому рівні давайте ми закріпимо, що до універсальної програмної послуги входять всі та відповідні телеканали на безоплатній основі і виключно для цих територій. Бо якщо цього ми не зробимо, наше телебачення, навіть якщо воно там буде транслюватися на російській мові, купувати просто ніхто не буде і дивитися це ніхто не буде.

Окремо хотів би подякувати представникам Служби безпеки України, які також, я бачу, фахово розуміються на питаннях щодо обмеження доступу у вигляді блокування телевізійних каналів. Але я цим питанням займаюсь уже також два роки і що хочу сказати. От було дуже чітко вказана тут промова, що ми повинні вести бій на всіх фронтах: військові в окопах,

оператори телекомунікацій на своїх дротах, оператори програмно послуги у відповідний контент і все інше, інше, інше. Це також елемент війни.

Я хотів би там трохи виправити представника військово-цивільної адміністрації, витрачено було не 50, а 100 мільйонів – це вже доведений відповідний факт. Але, на жаль, будучи і перебуваючи там у відрядженні я не побачив ефективно працюючої цієї системи, я не побачив відповідної стратегії. Це дійсно є війна і вона повинна відбуватися у контексті степ-бай-степ, тобто як тільки там відбувається щось, ви повинні одразу будувати... просторі. Кібератаки відбуваються і ті, хто відбивають кібератаки, повинні також пропонувати більш сучасні механізми для того, щоб відбивати ці кібератаки.

Тому хочу отримати від вас, шановні колеги, від усіх, хто тут присутні, не тільки від народних депутатів, що саме потрібно все ж таки зробити для того, щоб система блокування ефективніше працювала? Бо коли я був у відрядженні, із бійцями Збройних Сил України був в окопі, і вони дивилися там телебачення "Оплоту", ну, це дійсно для мене було якось незрозуміло і незручно, хоча вони були повністю проукраїнські військові, але вони просто кажуть: "Цей контент тут іде, він тут ловиться, все інше не ловиться". Тому повинна бути стратегія.

Я хотів би звернутися і до Національної ради, і до відповідних профільних міністерств. Дивіться, ви багато все красиво казали, але де та стратегія, "горизонтопланування" років на п'ять: що потрібно туди з точки зору покриття, що потрібно з точки зору блокування, які законодавчі ініціативи потрібно зробити, окрім, звісно, ... *(не чути)* доступу до інфраструктури і так далі. Тому давайте, якщо буде в наступному така ж само нарада або в якомусь іншому порядку, ви звернетесь з особистими пропозиціями. Не бійтеся давати пропозиції, шановні. Бо ви зараз казали про те, як ви гарно працюєте, що ви дослідили це питання і все інше, але я чекаю особисто сьогодні (от я тут уже приблизно 3 години), я чекав відповідних

конкретних пропозицій, що ми повинні були зробити як народні депутати, які законодавчі ініціативи зробити, що змінити і так далі.

Питанням картельного зговору медіагруп будемо займатися окремо, вже є відповідно напрацьовані зміни до діючого законодавства, сподіваюся, вони будуть підтримати в подальшому і профільним комітетом.

Доповідь закінчив.

Хотів би окремо подякувати всім присутнім та побажати всім міцного здоров'я.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Олександрє.

Власне, частина вже є в проекті рекомендацій, тут я можу з тобою трохи не погодитися, вони будуть доповнені, звичайно, тими пропозиціями, які надходять від твоїх вчорашніх колег.

Я зараз хотів би, щоб трохи врівноважити дискусію з політичного аспекту в професійний, надати слово Федору Гречанінову – одному з керівників "Медіа Групи Україна".

Будь ласка, Федоре, вам слово.

ГРЕЧАНІНОВ Ф. Вітаю всіх присутніх. Дуже дякую за слово.

Я, напевно, буду в певному дисонансі до всіх попередніх виступів, може, саме тому, що я буду висловлювати точку зору однієї з медіа груп, а саме медіа групи, як би то не було прикро чи радісно, є найважливішими сьогодні гравцями в цій інформаційній війні, про яку ми весь час кажемо. Тобто давайте зрозуміємо, що реалії зараз такі, що саме провідні українські канали можуть з точки зору контенту, з будь-якої іншої точки зору конкурувати чи не конкурувати більш чи менш вдало з провідним контентом агресора. Більше гравців, здатних це зробити на сьогодні, на зараз в Україні, немає.

Я б дуже хотів, щоб ми розуміли, що перемога чи поразка в інформаційній війні будується з двох базових складових: перша – це саме створення контенту, який може конкурувати, і вже друга частина – це розповсюдження. І з цієї точки зору створення контенту навіть більш важливе, ніж розповсюдження, тому що якісний контент завжди в сьогоdnішньому світі знайде шлях до свого глядача. І саме тому, не дивлячись на те, що вже кілька років у нас існує багато заборон щодо російського контенту, ми розуміємо, що, по-перше, є відкритий супутник, з яким ми нічого не можемо зробити, по-друге, є Інтернет, з яким ми теж нічого не можемо зробити.

Держава прийняла декілька важливих рішень щодо блокування трансляції чи ретрансляції каналів держави-агресора у кабельних та інших провайдерів, і це, безумовно, мало величезний вплив, проте у нас є гравці на ринку і вони позиціонують себе як українські гравці, які продовжують трансляцію не в форматі каналів, а російських серіалів. І є окремий пункт в проекті рішення про те, що заборонити трансляцію каналів, і я хочу висловити конкретну пропозицію, доповнити - та серіалів. Тобто це вже зараз можна робити і компетентні органи напевно вже можуть цим займатись.

Якщо ми всі так розуміємо, що саме провідний канал, саме провідні виробники контенту є тими гравцями, які сьогодні, до сьогодні і завтра можуть протидіяти російській інформаційній агресії, в першу чергу, не можна окремо розглядати якісь рішення, не враховуючи, а як вони саме вплинуть на економіку цих виробників. І з цієї точки зору рішення про кодування українських каналів, воно має досить цікаві результати. По-перше, ми, медіа групи і всі провідні канали, отримали, продовжуємо отримувати і будемо більше отримувати додаткові доходи кожен рік. І ці доходи, як ми розуміємо, ідуть на підвищення якості контенту, який ми виробляємо. По-друге, таким чином ми дозволяємо розвиватись надалі більш швидкими темпами платному ринку телебачення, а саме платний ринок телебачення в

горизонті від 3 до 5 років буде єдиним розвиваючим медіа сегментом, тобто сегментом медіа ринку. І саме в контенті для платного телебачення Україна вже відстає від Російської Федерації десь на 5-7 років. Тобто, якщо ми будемо робити якісь кроки, які заважають розвитку платного телебачення і отримання доходів від платного телебачення, ми маємо розуміти, що це відставання буде нарощуватися, і з точки зору інформаційної безпеки це не буде перекрито ніяким іншим способом. Тобто, якщо ми виробляємо гірший контент, неконкурентоздатний, що б ми там не робили із засобами розповсюдження цього контенту, ми програємо.

Тому всі кроки, які ми робимо, я закликаю вас, народних депутатів, представників міністерств, відомств, будь ласка, давайте зважувати на те, як це буде впливати на розвиток того ринку, який має фінансувати створення контенту все більше і більше протягом наступних 5 років.

Які ще були наслідки? Ми маємо зазначити, що близько 2 мільйонів домогосподарств по всій країні змінили технологію отримання телебачення. Тобто біля 2 мільйонів домогосподарств взагалі перестали, а це майже 17% по всій країні, перестали отримувати і споживати російський контент через супутник. І це дуже важливий крок. Бо якщо ми розкодуємося, вони знову повернуться і вони будуть отримувати контент.

Далі, якщо ми подивимося, а скільки ж контенту російського чи російських каналів отримують ті, хто залишився на безкоштовній основі. І розподіл буде приблизно такий: десь біля 20-25% споживання - це будуть російські канали, решта – це українські канали і трошки міжнародні канали. Тобто навіть там, де залишився лише безкоштовний супутник, здебільшого люди споживають український контент. Тому, коли ми кажемо, що люди позбавлені українського контенту, це неправда, це просто не так і цифри нам говорять інше.

А чому ж ці люди, які потребляють російський контент, власне, його споживають? І тут є дві надважливі причини. Причина перша – це звичка.

Завжди протягом 20 років в країні було дуже багато домогосподарств, де традиційно споживали російський контент. Вони звикли до НТВ, до "1-го каналу" і вони продовжують його споживати. А по-друге, коли ми змінюємо мовні вимоги до вітчизняних каналів, і тут про це було сказано, напевно, головою Луганської ОДА, що коли українські канали починають все більше і більше розмовляти українською – це дуже добре, з одного боку, але з іншого боку, тих людей, які не готові в силу будь-яких причин переходити на українську, це штовхає їх на російськомовні канали. Тобто справа тут не в тому, що супутник був закодований, ніяких проблем з цього наразі насправді немає, хоча є забагато міфів про це.

ПОТУРАЄВ М.Р. Федоре, я змушений просити тебе перейти до резолютивної, так би мовити, частини. Ми почули. Просто треба ще дати можливість іншим висловитися, а час ми вже вибираємо.

То який висновок головний у тебе?

ГРЕЧАНІНОВ Ф. З переліку тих рішень, які запропоновані, я вважаю, що ми маємо посилити наше мовлення у прикордонних регіонах, це правда, зокрема канал "ДОМ" перевести в ... (*нерозбірливо*) Ми робили експеримент у 2019 році, і сигнал цього каналу пройшов наскрізь Донецьк, Макіївку і пішов далі. Тобто вже сьогодні Україна може це робити. І в цьому експерименті зокрема приймали участь також деякі люди, які зараз присутні на цій нараді. І якщо хтось хоче знати, як це можна зробити, це можна зробити, це вже було зроблено. І це негайно треба робити навіть до того, як ми побудували якісь нові вежі.

Я вважаю, що розкидування супутника буде вкрай небезпечним кроком наразі ще й з огляду на те, що в цей момент, коли провідні канали сповіщують з відкритого супутника, вони порушують права, бо вони заковують права лише на території України, а з супутника не можна

віщати лише на територію України. І ця проблема є, і ми дуже не хочемо знову ставати країною-піратом, як нас сприймали протягом десятиліть.

ПОТУРАЄВ М.Р. Федоре, я змушений подякувати.

Я сподіваюся, що ти зможеш ще надіслати або позицію вашої медіа групи, або, можливо, консолідовану позицію індустріального телевізійного комітету в доповнення наших рекомендацій. Просто змушений передати слово іншим доповідачам.

Дуже дякую за участь. Контраверсійний погляд завжди потрібен для того, щоб всі не "дуділи в одну дуду", як-то кажуть. Я вважаю, що ми маємо звернути увагу на ті аргументи, які пан Гречанінов нам сьогодні виклав.

Дякую тобі за участь.

Хочу передати слово зараз пані Світлані Остапі – голові Наглядової ради Суспільного мовника.

ОСТАПА С.В. Вітаю всіх учасників комітетських слухань. В мене тема "Інфраструктурні проблеми доступу до програми НСТУ в Автономній Республіці Крим, на окупованих територіях Донбасу та в прикордонних районах України". Тут вже зазначали, що від початку окупації території України зі сторони ОРДЛО та Криму на частотах наших, в тому числі НСТУ, і через наші передавачі окупанти почали мовлення своїх програм. На відміну від України окупанти повністю ігнорують правила та процедури проведення міжнародної частотної координації, вони самовільно збільшують потужність передавачів настільки, наскільки їм заманеться, і наскільки дозволяють технічні характеристики цих передавачів. Вони не звертаються до жодних регуляторних органів, щоб, скажімо, на певній частоті запустити замість однієї програми іншу, а ми ж навіть зміну ... (*нерозбірливо*) передавача маємо обов'язково проводити через рішення Нацради, бо цього вимагають правові норми.

Окупаційна влада уважно відслідковує кожен крок, направлений на розвиток чи розширення зони покриття українського телерадіомовлення, і одразу ж планує контрзаходи. Про це свідчать дані, які надходять від слухачів та глядачів Суспільного, та інформація від операторів телекомунікацій, які здійснюють трансляцію програм Суспільного поблизу зони розмежування та на кордоні з Автономною Республікою Крим.

В розпорядженні НСТУ є доповідна, в якій представники так званої "ДНР" детально, з покроковим планом дій та кошторисами, це приблизно в перерахунку на гривні - 26 мільйонів гривень, описують можливі варіанти глушіння програм, які йдуть з Гірника Донецької області. УДЦР погоджує НСТУ частоти для радіомовлення потужністю 0,5-1 кіловат, це Гірник Донецької області, а окупанти на тих же частотах з Донецька починають мовлення потужністю 5 кіловат. Це ж стосується і телебачення. В таких умовах Суспільному, так і іншим телерадіомовникам України, дуже важко працювати.

Коли ми говоримо про інфраструктурні проблеми доступу до програм Суспільного, зауважу, що Суспільне може мовити тільки на прорахованих в УДЦР частотах, які Нацрада розподілила на конкурсах або ж на підставі часових дозволів на мовлення.

Упродовж 2020 року, тут вже говорили, не було оголошено жодного конкурсу. А на звернення НСТУ представники із УДЦР регулярно відповідають, що не можуть дозволити нам збільшити потужність, хоча би наявних частот, бо це, мовляв, не відповідає плану розвитку частотного ресурсу і може створювати перешкоди в роботі радіоелектронних засобів наявних або майбутніх користувачів радіочастотного ресурсу в цьому ж населеному пункті. Це і є відповіддю на питання про доступність програм Суспільного в прикордонних регіонах. Там просто немає необхідної кількості прорахованих частот адекватної потужності, щоб їх чули жителі населених пунктів. А з боку Росії вони є і якимось чином пройшли міжнародну

координацію. Виходить, що північ України - Чернігівщина, схід – Харківщина, північний захід – Волинь слухають програми інших країн, а не українські.

Кілька прикладів. Отримавши повне фінансування цього року, і маючи вже ухвалену наприкінці минулого року постанову Кабміну про продовження використання технології аналогового телемовлення до відновлення суверенітету, ми подали запит до КРРТ, чи готові вони відновити мовлення наших програм на наших же частотах, які у нас в ліцензіях є та в тимчасових дозволах. Концерн звернувся до УДЦР і там сказали, що спочатку треба отримати висновки, а тільки потім звертатись по дозволи на експлуатацію. А цей висновок, це взагалі-то документ, який дає право на розбудову частот, а вони вже в нас є, і передавачі нікуди не ділись, вони працювали і раніше, тільки певний час були вимкнені. І навіть при цьому УДЦР примудрився на два потужних передавачі, які мають транслювати UA:Перший, видати висновки замість 10 кіловат потужності на 2,5 кіловат. І тепер концерн переробляє ці документи.

Або ще приклад міста Сновськ на Чернігівщині. Тут процитую реальне звернення до Суспільного радіо: "Хочу звернутися до вашої радіостанції від імені багатьох жителів сновської громади Чернігівської області. Ми дуже довго чекали на запуск мовлення вашої радіостанції в нашому прикордонному регіоні і рахували дні, щоб нарешті вас почути. Але коли мовлення розпочалося, ми стикнулися з величезною проблемою. Справа в тому, що ви ведете мовлення в Сновську на частоті 103.8 FM, але в Чернігові є мовлення на частотах 103.5 і 103.9 FM. Також у містечку Холми є мовлення на частоті 103.6 FM. Враховуючи потужність вищезазначених передавачів та враховуючи географічне розташування Сновської ОТГ, у нас ці частоти успішно приймаються навіть 103.5, 103.6 – заважають одна одній. Після запуску 103.8 утворилася просто каша. Неможливо слухати жодну з радіостанцій. У кращому випадку ваша станція приймається, але все одно

чути, як "налазить" якась станція з вищезазначених. Ми розуміємо, що не ви особисто обираєте частоту, це зона відповідальності Національної ради, але ви як мовник можете посприяти підняти це питання і допомогти нам отримати змогу слухати вас і не втратити решту станцій. У нашій місцевості не так багато станцій, зараз ми практично втратили майже всі". От просто лист, який я нещодавно отримала.

Висновки. Таким чином, щоб посилити інформаційну присутність у прикордонних районах на межах з тимчасово окупованими територіями, необхідно відкрити реєстр вже прорахованих частот, які ще не розподілені на конкурсах, та почати проводити конкурси. Можливо, частину з цих частот вилучити з конкурсів та розподілити на підставі тимчасових дозволів. УДЦР має прорахувати частоти - або велику кількість малопотужних, або меншу кількість більш потужних - для того, щоб закрити прикордоння, мається на увазі покрити. Дозволити збільшити потужності вже працюючих частот українським телерадіомовникам, зокрема Суспільному.

Щоб закрити території, які межують з ОРДЛО та Кримом, українськими програмами потрібно розглянути альтернативні неєфірні способи поширення телерадіопрограм українських мовників, це кабельні мережі, але для цього потрібно більш глибоке Інтернет-проникнення, покриття Інтернет-мережею віддалених населених пунктів, зокрема сіл та зон, в першу чергу, з високою щільністю населення.

Необхідна підтримка Суспільному для розробки та запуску власної ОТТ-платформи, а також, як варіант, поширення норми про універсальну програмну послугу на ОТТ-провайдері. Зрештою це можуть бути навіть локальні мережі в межах населених пунктів або ОТГ з одним центральним вузлом зв'язку, куди, скажімо, через Інтернет будуть подаватися сигнали радіопрограм Суспільного, а потім мережею роздаватися по домогосподарствам.

І найсвіжіше. Ідеться про стратегічно та політично важливі регіони. Вчора цю інформацію уже підтвердив концерн нам. Через борги концерну перед приватною компанією "Телемережі України" "Телемережі" були змушені відключити обладнання КРРТ, яке встановлено на вежах телемереж у ... *(не чути)* Донецької області, Чонгар Херсонська область, внаслідок чого в ефірі немає програм Суспільного, які транслювалися на Крим та Донбас: "UA-1", "Культура", " UA-Крим", " UA-Донбас". Вони транслювалися через передавачі КРРТ.

Зі свого боку Суспільне уклало необхідні контракти на надання послуг з трансляції, тепер фактично стало заручником безвідповідальної позиції державного концерну, яка замість поширення мовлення призвела фактично до його скорочення. При цьому представники концерну на усний запит працівників Суспільного не змогли дати відповідь, коли саме мовлення буде відновлено.

Я викладу у чаті для учасників слухань довідку про те, що вже вдалося зробити НСТУ 2021 року для покращення поширення радіопрограм та телеканалів та карту поширення програм АТ НСТУ в прикордонних областях України і в зоні ООС.

І тепер пропозиції до проекту рекомендацій. Я їх надіслала в апарат комітету. Озвучу тільки кілька з них. Різні уряди системно продовжували дію використання телевізійного аналогового мовлення, але ніколи не забезпечували під це адекватне фінансування, зокрема і Суспільного. НСТУ постійно доводилося вибирати з мізерних коштів на трансляцію, де транслюватися: в аналоговому, в цифрі, FM чи на середній хвилі. З 2015 року ніколи не виділялися кошти на технічне переоснащення Концерну РРТ, відтак він завжди програвав в технічному плані сучасним операторам зв'язку і його тарифи містять в собі значну частку видатків, пов'язаних з утриманням застарілої мережі.

Держава Україна не вклала жодної копійки в модернізацію працюючих середньохвильових передавачів в тому ж ... *(нерозбірливо)*, а там комплектуючі лампи виробництва Російської Федерації ще як спадкоємиці СРСР, і таких деталей більше не випускають.

Україна взяла міжнародні зобов'язання позбутися державних медіа і створити Суспільне, тому ми проти створення нових державних каналів. І сподіваюся, що пропозиція Ольги Куліш про скорочення фінансування Суспільного це не пропозиція Міноборони, а її особиста пропозиція як колишньої керівниці ... та секретаря НСЖУ.

На нашу думку, системне порушення ухваленого парламентом попереднього скликання Закону про Суспільне, коли від першого року існування фінансова підтримка ніколи, аж до нинішнього року, не перевищувала 50-60% від встановленого законом мінімуму, протирічило національним інтересам України.

Просимо вилучити з пункту 5 рекомендацій останню частину - щодо передачі ТО "Всесвітня служба радіомовлення України" ... , це просто редакція ... *(не чути)*

Дякую всім за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Світлано.

Наразі хотів би надати слово пану Андрію Сенченку – депутату декількох скликань Верховної Ради України, людині, яка мала безпосередню участь до розвитку незалежних приватних медіа на території Автономної Республіки Крим, які змушені були залишити Крим після його окупації Російською Федерацією.

Будь ласка, Андрію Віленовичу, вам слово.

СЕНЧЕНКО А.В. Дякую.

На мій погляд, є три блоки дуже важливих питань в межах того, що ми обговорюємо. Перше – це засоби доставки контенту, який виробляється в Україні. Друге – це зміст цього контенту. І третє – це регулювання телерадіомовлення за часи війни. І хочу сказати, перше, що стосовно засобів доставки. От представник одного з медіа холдингів нам тут довго розповідав, але треба зрозуміти, коли вони пішли на кодування каналів, то це практично вони відмовилися від окупованих територій – саме так.

І тому, на мій погляд, що стосується мовлення з боку тих каналів, які закодували свій сигнал, то просто треба вносити до ліцензії вимоги, для цих каналів вимоги, щоб вони все ж таки вирішували і знайшли вихід для того, щоб забезпечити трансляцію і можливість для мешканців окупованих територій споживати цей продукт. Як вони будуть це робити, може, вони знають щось більше, ніж ми, але вони цю проблему зробили і вони повинні її вирішувати.

Що стосується мовлення на окупованій території, якби спеціалізовано (я потім розшифрую цей термін), і на прикордонній території, то треба зрозуміти, що ніколи там не буде ринкових умов для того, щоб це робити. Там немає інтересу рекламодавців, і це якраз центральні канали закодували свій сигнал, вони продемонстрували – немає такого інтересу. І тому тут необхідно брати державі на себе відповідальність і певне навантаження десь за рахунок якісного Інтернету, десь вежі, десь що інше, але у нас не може бути жодного клаптика нашої території, де нас немає.

Тепер стосовно змісту. От уявіть собі, а що було в мізках людей, які, мешкаючи на окупованих територіях, споживали контент "112", ZIK, NewsOne, українських каналів. Зрозуміло, знайшли таке оперативне рішення через санкції. Але, ну, повірте, що спікери з цих каналів зараз підуть якби демонструвати іншу політичну думку по інших каналах. І саме тому треба вже в продовження того, що зроблено, все ж таки на законодавчому рівні закріпити кримінальну відповідальність за невизнання російської агресії, за

невизнання окупації Криму, Донбасу і багато іншого злочинного, що відбувається на нашій території внаслідок дій Російської Федерації. І якщо буде така відповідальність, то і спікери, а в певних умовах і канали будуть нести відповідальність у вигляді, на мій погляд, припинення їх діяльності, їх ліцензії до кінця російської збройної агресії проти України. І тому, на мій погляд, тут теж треба в цьому напрямку попрацювати. І якраз воно стикається з іншим питанням - механізми регулювання військового часу. От для мирного часу є Нацрада по телебаченню і... *(не чути)*

ПОТУРАЄВ М.Р. Пане Андрію, якась проблема виникла зі звуком, ми вас перестали чути. Зв'язку немає.

СЕНЧЕНКО А.В ... і законом закріпити. Такий закон був підготовлений нашою командою і направлений в Офіс Президента і в РНБО ще в липні 2019 року. Вибачаюсь, ніякої реакції не було. Ми просто з задоволенням його передамо і вважаємо, що це достатньо гарно відпрацьований документ для того, щоб ним була можливість скористатись.

Тепер, що стосується теж контенту. На наш погляд і на мій погляд, необхідно, щоб було спеціалізоване мовлення і загальне на окупованій території. Що я маю на увазі? От спеціалізоване мовлення - це коли канал присвячує більшість контенту тому, а що відбувається, які рішення влада України приймає, які стосуються окупованих територій, реінтеграція, деокупація цих територій, питань вимушених переселенців. Це ті канали, на які в якості спікерів потрапляють ті самі вимушені переселенці, яких пізнають на окупованих територіях, в Луганську, в Донецьку, в Криму, в Севастополі. Такі спікери не потрапляють на центральні українські канали і тому довіра до того, що там говориться, не дуже велика.

Чому дуже важливо підтримати канали, які були евакуйовані з окупованих територій? Не тому, що от я колись був засновником

"Чорноморської телерадіокомпанії", але треба розуміти, от на прикладі, до початку окупації ця компанія 21 рік була лідером місцевого телепростору, і треба розуміти, там покоління виросло на її передачах, і саме тому її шукають сьогодні в Інтернеті, на супутнику, іншим чином, намагаються все ж таки отримати можливість доступу. При всій повазі до центральних каналів, вони не мали такого впливу. І саме тому є такі канали і з Луганську, і з Донецьку, і дуже важливо, щоб держава підтримала їх, тому що жодний рекламодавець не зацікавлений розміщувати рекламу на таких каналах, які працюють на окупованих територіях. Це зрозуміло.

Що стосується все ж таки, от остання думка, загального мовлення, тобто наші загальноукраїнські канали, то треба законом ввести відповідальність за руйнування практично в інформаційному просторі нашої держави, за роботу проти нашої держави, і тоді ті канали, не затикаючи нікому рота, але будуть давати реальну правдиву інформацію.

І останнє. А чого чекають більш за все сьогодні люди на окупованих територіях? А разом в Криму і на Донбасі з дітьми - це до 6 мільйонів людей. Вони сьогодні не розуміють, а які будуть правила нашого спільного життя, коли ми повернемо ці території. І тому це дуже важливий напрямок з точки зору формування контенту.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Андрію.

Наступне слово я з задоволенням передаю голові Меджлісу кримськотатарського народу пану Рефату Чубарову.

Будь ласка, Рефат Абдурахманович.

ЧУБАРОВ Р.А. Добрий день всім! Дійсно, я теж належу до тих, які дуже задоволені сьогодні змістовним наповненням цієї нашої розмови, починаючи від наших шановних спікерів, і тут я всім дякую.

Не повторюючи і розуміючи, що практично немає часу, я хотів би просто зосередити нашу увагу на деяких моментах, про окремі з яких вже тут говорилося. Шановний віце-прем'єр Олексій Резніков говорив про те, і він дуже влучно сформулював оцю думку, що все, що у нас відбувається от в ці роки з мовниками, виходячи з ситуації війни, все це відбувається, я його цитую: "За лекалами мирного часу", - і це абсолютна правда. І оці лекала мирного часу приводили і приводять до дуже багатьох таких казусів і ситуацій, які доводиться вирішувати деякі в такому ручному управлінні, деякі знаходити на межі існуючого законодавства. Це так не мало би бути, бо все-таки дуже багато пройшло часу з того моменту, як перші телерадіокомпанії з території тимчасово окупованого Криму були витіснені чи евакуйовані на материкову частину території України. І оці всі такі негаразди, вони пережиті і телевізійним каналом АТР, і телеканалом "Чорноморське", іншими мовниками.

Отже, я головне тут бачу те, що намагання всіх мовників, особливо з окупованих територій, знаєте, просто ввести в якесь "прокрустове ложе", воно не буде ефективним, і краще тут вносити зміни в існуюче законодавство, і особливо щодо підтримки державою мовників, незалежно від їхньої власності, обов'язково. Я тут не буду повторювати очевидні речі, про це говорив і Андрій Сенченко, і інші, хто виступав, тут і про досвід, і про контент, і про архіви цих телевізійних каналів, і про те, що вони є очікуваними людьми на окупованих територіях.

Я хотів би просто сказати ще про один момент, пов'язаний з евакуйованими каналами. І це для мене найголовніший такий аспект – це люди, кадри. Я просто знаю, наскільки тяжко відбувалося переміщення журналістських кадрів телевізійного каналу АТР. Це, знаєте, коли мова іде про десятки людей, яких треба забезпечити якимось житлом. А ви не можете просто тут, деякі, коли слухають мене, іноді говорять: "А навіщо ви їх перевозили? Ви могли тут їх набрати, в Києві". А ви не можете їх тут

набрати, в Києві, щоб вони одночасно знали кримськотатарську мову, українську мову та і, можливо, інші мови, щоб вони настільки детально розбиралися в кримській ситуації. Бо це є наші журналісти! Ви їх не можете кидати. Коли в першу чергу рятуєте не обладнання, не якість там інше устаткування, ви просто рятуєте тих людей, завдяки яким ви маєте далі забезпечувати діяльність цього телеканалу. І це теж мало би бути опікою української держави: кадри, люди. Вони мають дуже багато прав, крім того, на спокійне життя, але і право на професію, і все таке інше.

Отже, ми підтримуємо те, що прозвучало: збільшення державної субвенції на цей рік ресурсів щодо утримання цих мовників ще на 50 мільйонів, тоді разом це буде 100 мільйонів.

І тут запитували деякі народні депутати, які виступали. І, до речі, дуже цікаві були виступи народних депутатів, за це окрема подяка. Але вони запитували: де ваші пропозиції, де ваші конкретні формулювання щодо законодавства і таке інше? Я би просто пропонував народним депутатам заздалегідь, до того, як розпочнеться пряма, фінішна робота над бюджетом, можливо, влітку, провести серію зустрічей з колективами телерадіомовників, особливо ті, які евакуйовані з окупованих територій, ще раз подивитися ті питання, які для цих людей вважаються актуальними, і спробувати їх зафіксувати в тих документах, які напрацьовуються перед схваленням бюджету, зокрема розглянути це питання в тих бюджетних установах і в інших документах.

Дуже дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Не можна не погодитись з тим, що говорив пан Рефат Чубаров. Дякую вам дуже, Рефат Абдурахманович, за змістовий виступ.

Колеги, ми вже значно перебираємо час. Насправді у мене є така пропозиція, я би, можливо, зараз, оскільки ми вже вийшли за регламент, відпустив би пана Олексія Резнікова у його справах, віце-прем'єра, а сам

готовий залишитися з усіма до 15 години, щоб дати якомога більше людям можливості все ж таки озвучити свою позицію і пропозиції до наших висновків.

Дякуємо, пане Олексію. Вам гарного дня, здоров'я! На все добре.

Ми продовжуємо, колеги, до 15 години. І на цьому я хотів би надати слово президенту Національної асоціації медіа пані Тетяні Лебедєвій.

Будь ласка, Тетяно Яківно.

ЛЕБЕДЄВА Т.Я. Добрий день. Дякую, Микито Руслановичу, за можливість висловитись.

Я дійсно просто приємно вражена рівнем сьогоднішньої дискусії і розумінням загальної проблеми, яка існує. Багато, що сказано, я хочу долучитись до багатьох сьогоднішніх думок, які я почула, але в мене така конкретна тема, яку не можна не обговорити з вами. Справа в тому, що Національна асоціація медіа з 2014 року виробила для себе такий стратегічний пріоритет, який умовно називається "схід", і працює з мовниками, які або вимушено покинули тимчасово окуповану територію, або і зараз працюють всупереч і перебувають на межі виживання, але виконують свою місію, продовжують інформувати свою цільову аудиторію.

Чому саме вони настільки важливі? Тут би я посперечались з паном Федором Гречаніновим, якого дуже поважаю, дійсно, жодна з цих телерадіокомпаній не може зробити масштабний проект на кшталт там "Маски" або "Україна має талант", але все ж таки існує такий суто український феномен, що не дивлячись на те, що рейтинги непорівнянні, наприклад, у загальнонаціональних і місцевих каналів, але рівень довіри завжди був вищим саме до локальних медіа. Це, до речі, чудово знають наші політики і використовують це під час виборчих кампаній. Дійсно, люди звикли отримувати інформацію про те, що відбувається тут і зараз, з своїх локальних джерел.

Давайте порівняємо, скільки сюжетів з таких невеликих міст і містечок мають шанс потрапити в ефір, в новини загальнонаціональних каналів. Практично мізерна кількість, бо зазвичай це або якісь такі катастрофи, катаклізми або скандали, на жаль, реальні проблеми мешканців міст, мешканців цієї території не висвітлюються і єдиним джерелом такої інформації про болі, проблеми, якісь питання не вирішені залишаються у місцевих мовників і місцевих друкованих засобах масової інформації, якщо вони працюють на цих територіях не на користь власника, а на користь своєї аудиторії. Але дійсно в ковідні і в постковідні часи ці невеличкі телерадіокомпанії, які мають не дуже велику, але таку дуже надійну і віддану аудиторію, вони поставлені на межу виживання. Знаю, що багато з них зверталися до Міністерства реінтеграції тимчасово окупованих територій і до асоціації. Асоціація теж зверталась до МінТОТ з проханням підтримати їх в часи економічної кризи, щоб зберегти мовлення, бо рекламодавці абсолютно не можуть зараз забезпечити навіть основні видатки таких телекомпаній. А плата за передачу сигналу, вона дуже велика і її треба платити регулярно, це зрозуміло. Тобто всі ці видатки просто роблять виготовлення оригінального якісного контенту майже неможливим.

І хочу сказати, що цього разу і асоціація, і мовники цього регіону були почуті. І Міністерство реінтеграції виступило з такою дуже дружньою ініціативою і запропонувало оголосити конкурс на закупку виготовлення і поширення контенту для місцевих телерадіоорганізацій, які працюють в зоні ООС і наближені до кордону, до лінії перетину.

Саме для того, щоб розподіл цих коштів, якщо він відбудеться, проходив на конкурсних засадах по прозорим зрозумілим критеріям, і саме для того, щоб замовляли той контент, який потребує ця цільова аудиторія, ми разом з міністерством, національною асоціацією провели такі публічні слухання в онлайн: "Підтримка локального медіапродукту для мешканців тимчасово окупованих територій та прилеглих регіонів". Хочу сказати, що в

них дуже активну участь взяли саме місцеві мовники, бо дуже важливо було почути їх точку зору. До речі, дехто з них сьогодні бере участь в нашому обговоренні. Я їм вдячна за те, що вони були такі щирі, відверті і професійні під час нашого обговорення.

В результаті цього народилися рекомендації нашої онлайн-дискусії, дуже конкретні рекомендації, в яких ми вказали, по-перше, що ці учасники обговорення підтримують ініціативу Мінреінтеграції щодо підтримки. Звичайно, обговорювалася можливість надання грантів. Але я так розумію, що просто юридичні процедури трошки більш такі довгі для того, щоб надавати гранти. Це має бути якесь рішення Кабміну. Тому, скоріше за все, цей конкурс буде проведений через систему ProZorro.

Обговорили, який саме контент потребує ця цільова аудиторія, це дуже важливо. І саме було сформульовано, що треба звертати увагу на теми актуальні для мешканців цього регіону. Ніхто не буде конкурувати з загальнонаціональними каналами, але бути зрозумілим, потрібним і корисним для своєї аудиторії – це найкраще, що може зробити будь-яка локальна телерадіоорганізація. Тому вимоги до контенту було сформульовано достатньо чітко, і думаю, що вони допоможуть в проведенні цього конкурсу.

Крім того, було сформульовано, дотримання яких вимог можна вимагати від учасників конкурсу, для того щоб якимось все-таки було зрозуміло, що ми підтримуємо не якісь олігархічні медіа чи якісь медіа, які ретранслюють програми, було сформульовано, що продукт цей програмний, він має бути оригінальним, тобто створеним самостійно тією організацією, яку підтримує держава. Матеріали мають обов'язково відповідати стандартам журналістської етики. Було б дивно, якби держава підтримувала якісь маніпуляційні чи джинсові матеріали. Матеріали не мають містити рекламні матеріали або передвиборчу агітацію (ані пряму, ані приховану агітацію) і, звичайно, вони не можуть містити ті наративи країни-агресора, яких, на

жаль, ми знаємо, вистачає навколо. Ну, мова ворожнечі і так далі, тобто ви прочитаєте, я в чаті розмістила наші рекомендації. Ми ознайомили з ними комітет і голову комітету. І мені було приємно, що частина наших рекомендацій знайшла місце в рекомендаціях цих слухань.

І я дуже сподіваюсь, що ініціатива Мінреінтеграції буде першою успішною, але не останньою, і це буде означати тенденцію, що держава розуміє все ж таки потреби такої складної, але дуже важливої для України аудиторії і зробить все залежне для того, щоб вона отримувала потрібну їй і корисну для відновлення довіри, для зняття якоїсь напруги, для того щоб якось протистояти про центрованому наративу країни-агресора.

Тому вдячна всім за увагу, вдячна Мінреінтеграції за ініціативу. Асоціація завжди готова допомагати подібним починанням і завжди захищає мовників, які чесно і фахово роблять свою справу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Яківно.

Хочу надати слово директорці незалежної телерадіокомпанії ІРТА Кароліні Леонідівні Полтавській. Хочу нагадати, що ІРТА – це луганський мовник, один з потужних і відомих з довоєнних часів. Зараз телерадіокомпанія ІРТА перебуває в тимчасовій евакуації. Отже, Кароліна Леонідівна, вам слово, якщо ви на зв'язку ще з нами.

ПОЛТАВСЬКА К.Л. Добрый день! Я приветствую всех участников слушаний. И хотела бы сказать коротко. Я хотела бы сказать одно (давайте смотреть правде в глаза): информационная война проиграна, но пока, скажем так, еще есть возможность все это исправить. И впервые, на мой взгляд, за всю историю существования независимой Украины государство обратило внимание на проблемы местных вещателей, и это не может не радовать. И если бы действительно мы обладали ранее теми возможностями, тем ресурсом, тем количеством людей, с которыми можно было бы делать,

производить какой-то программный продукт, особенно в 2014 году, когда были захвачены наши телекомпании, когда мы непосредственно стали жертвами вооруженных боевиков, террористов, мы на себе это все испытали, мы понимаем, как это, мы понимаем, что это. Наша телекомпания была разграблена до основания. До этого наш ресурс был самый мощный в Луганской области, медиахолдинг, в который входило несколько радиостанций, телеканал, 8 региональных телекомпаний, мы имели свой информационный портал, и в 2014 году мы фактически ни с чем оказались на территории, подконтрольной украинской власти, на территории Луганской области. С нуля мы начинали все заново, нас было всего несколько человек. И мы же работали на линии фронта, мы были единственной телекомпанией, которая выехала в 2014 году из Луганска, мы первые и единственные прошли всю линию фронта. К счастью, мы остались живы. Потому что мы неоднократно попадали под обстрелы. И за все это время ни разу никто ничем нам не помог. И вот в данный момент слышать это, видеть это, то это очень приятно, потому что все, кто ни приезжал сюда, здесь проходили выездные заседания различных комитетов Верховной Рады, и все только обещали, говорили о том, что будут снижены расценки концерна РРТ, будут какие-то привилегии, говорили о том, что журналисты, которые работают на линии фронта, так же, наравне с военнослужащими, получают статус на тот момент участников АТО и тоже получают какие-то привилегии.

Мы переселенцы. На данный момент ничего не изменилось в нашей жизни. Мы потеряли жилье, потеряли все, что можно потерять в этой жизни, и у некоторых до сих пор остались родственники на оккупированной территории. И я как человек, который производжу непосредственно контент, вот здесь, в Луганской области, да, мы покрываем почти всю территорию Луганской области сигналом, производим свой программный продукт, но для нас, например, непонятно, почему все с такой уверенностью говорят, что если построить как можно больше вышку, то сигнал попадет на

оккупированную территорию. Он не попадет, россияне его блокируют. И мы как луганчане, выехавшие оттуда, прекрасно знаем, да, надо искать другие технические возможности, но не строить километровые вышки или усиливать передатчики. Россия блокирует любой сигнал.

Поэтому надо действительно производить свой контент, свой продукт, набирать штат людей, делать первоклассный продукт. Да, иногда он может попадать каким-то чудесным образом, благодаря нашей сложной географии, на оккупированную территорию, но мы это в состоянии сделать. И если вы нам поможете, то мы все это будем делать.

У нас, знаете, вот мы говорим так, как бы в шутку, у нас есть внешний враг – Россия, оккупация и так далее, а есть вот внутренний, я имею в виду концерн РРТ, я имею в виду "Зеонбуд", расценки которых повышаются с каждым годом. Например, концерн РРТ повышает расценки с каждым годом на 10 процентов. И все наши доходы минимальные на данный момент, включая в том числе и ковидную ситуацию в области, все остальное, прочее, мы все тратим на оплату сигнала. Мы не можем развиваться. У нас оборудование повреждено в ходе съемок на линии фронта. Мы не можем вкладывать в свое развитие, набирая сотрудников, мы не можем повышать зарплаты, у нас минимальные зарплаты. Мы не можем производить программный продукт, потому что тоже нужно программное обеспечение. Всего этого мы делать не можем. Это касается всех региональных вещателей. Если нет спонсора или какой-то политической силы, которая содержит тот или иной телеканал, все, других источников нет.

И поэтому очень радостно, я еще раз повторяю о том, что наконец-то государство повернулось лицом к региональным вещателям. Жаль, что мы на 7-м году войны, но радуется то, что это все-таки случилось. Мы надеемся, что вот эти все шаги, которые будет предпринимать министерство, народные депутаты, которые нас поддерживают, это дойдет до логического завершения. Мы на это очень надеемся.

Спасибо большое.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую дуже, Кароліна Леонідівна.

Наразі хотів би надати слово кореспонденту проекту "Крим.Реалії" пану Миколі Семені.

Будь ласка, Миколо Михайловичу.

СЕМЕНА М.М. Доброго дня, шановні колеги! Я радий вітати всіх учасників сьогоднішньої розмови. Дякую за можливість коротко розповісти про ту ситуацію, в якій працюють журналісти в Криму і на окупованих територіях. Найкраще ситуацію, в яку потрапляють журналісти, прибуваючи в Крим, які намагаються взяти там якусь інформацію, відображає приклад із нашим кореспондентом, який 4 роки вже працював із радіо "Свобода", із сайтом "Крим.Реалії" Владиславом Єсипенком, який 10 березня після того, як він 9 березня знімав у Сімферополі процес покладення вінків до пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку, був заарештований силами ФСБ, до нього були застосовані тортури і його звинуватили у шпигунстві і підкинули в його машину вибухівку, і тепер шантажують його надзвичайно великими тюремними строками.

Зараз Владислава Єсипенка називають другим Семеною, тому що я пройшов приблизно таку ж саму ситуацію. Але та ситуація, яка є зараз, говорить про те, що на окупованій території ворог значно посилив репресії стосовно журналістів, які могли б там працювати. І якщо я зміг пропрацювати в умовах підпілля на окупованій території десь приблизно 2 роки на українські засоби масової інформації, зокрема на "Радіо Свобода", "Крим.Реалії" і газету "День", як їх власкор, зміг видати книжку цих матеріалів, то зараз журналісти, які потрапляють у Криму в руки окупантів, вони негайно ж, так би мовити, знешкоджуються і втрачають будь-які засоби зв'язку з редакцією і будь-які засоби для того, щоб передавати інформацію.

Тому зараз, як правильно відзначав (я хочу його підтримати) пан Антон Кориневич, у всіх українських засобах масової інформації увага до Криму значно послабилася, тому що працювати в умовах окупації незалежним журналістам практично неможливо – будь-яка свобода слова і будь-яка вільна діяльність журналіста там скасована, і для цього немає ніякої можливості. Тому і загальноукраїнські, і регіональні засоби масової інформації значно послабили свою увагу до висвітлення тієї ситуації, в якій живуть усі кримчани.

Я, приєднуючись до закликів пана Антона Кориневича, хочу теж закликати тих журналістів, які працюють, редакціям яких цікаві проблеми Криму, значно більше висвітлювати ці проблеми, направляти своїх журналістів туди, на місце зняття матеріалів, у нас уже виробився певний пул журналістів, які мають змогу туди проникати, і які мають змогу готувати матеріали, і тому треба більше працювати над цими проблемами з тим, щоб проблема Криму не зникла із телебачення, із радіо, із шпальт газет до самого початку звільнення.

Що стосується пропозицій, то я підтримую всі пропозиції, які тут висловлювалися, особливо пропозиції пана Антона Кориневича, а також пропозиції нашого земляка кримчанина Андрія Сенченка про те, що має існувати велика відповідальність за невизнання агресії і за те, що хтось може надавати допомогу, інформаційну допомогу агресорові чи ще якусь.

Також я підтримую, і, мені здається, це зараз дуже нагальна проблема для нинішньої інформаційної сфери в Україні, що сьогодні в умовах війни вже треба відмовитися від цивільних засобів врегулювання цієї сфери і перейти на механізми регулювання інформаційної сфери військового часу для того, щоб зуміти протипоставити агресорові, який не дотримується ніяких ні законів, ні правил, нічого, і нам треба виробити систему, щоб протиставити йому свої методи роботи в умовах військового часу і все ж таки

бути більш ефективним, ніж російські засоби масової інформації, які діють на окупованій території і на прикордонній території.

Щиро дякую вам за увагу і можливість донести свої думки до цього високоповажного товариства.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дуже дякую, Миколо Михайловичу.

Зараз хотів би надати слово генеральній директорці телеканалу "ДОМ" Юлії Островській.

Юліє Сергіївно, чи ви з нами?

ОСТРОВСЬКА Ю.С. Добрий день всім!

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, вам слово.

ОСТРОВСЬКА Ю.С. Дуже рада вас чути. Дякую, що надали слово.

Я не хочу повторюватися і підтримую все те, що тут казали, дуже змістовні доповіді. Хочу сказати, що наша команда, це не тільки команда телеканалу "ДОМ", це команда великого державного підприємства "Мультимедійна платформа іномовлення України". І наша мета, яку ми виконуємо постійно, це ми активно висвітлюємо зусилля українського уряду щодо реінтеграції тимчасово окупованих територій і формуємо лояльне ставлення мешканців тимчасово окупованих територій до урядових програм, а саме: до вакцинації, до деяких соціальних виплат, розбудови інфраструктури, "Великого будівництва", діджиталізації тощо.

Дуже багато інформації, скажу вам чесно, я можу годинами про це розказувати. Дуже хочу сказати і розказати тим, хто не знає, і я почула вчора цікаве, що мене попередила: "Пані Юля, будь ласка, скажіть, що канал UA TV існує!", - і я хочу про це наголосити, ні на секунду не вимикався. "Мультимедійна платформа іномовлення" зараз мовить під двома

логотипами: один - телеканал "ДОМ", один - UA TV. Там різні цільові аудиторії, різне мовлення, різні території.

Знову скажу, дуже багато казати. Ми в комітет надішлемо всі матеріали. Кожного місяця можемо давати ґрунтовну відповідь і такі наші, як імпакти, досягнення за місяць, зрізи, щоб всі бачили, куди ми ідемо і які темпи у нас.

Також хочу наголосити ось ще на чому. Що у нас в Законі про систему іномовлення України в статті 7 частині четвертій є питання, яке не дуже гарно викладено. Тому я хочу, щоб порушили це питання стосовно території розповсюдження каналів, які входять в систему іномовлення України, на прикордонних районах України. То тут точно потрібно визначити ці прикордонні райони України, що межують з територією держави-агресора. Тобто, якщо Харків межує, то це у Харкові ми можемо мовити чи потрібно там якісь 5-10-20 кілометрів від кордону? На це питання нам не відповіла Нацрада і не відповів Кабінет Міністрів. Зараз от ми ставимо вам це питання. Дуже просимо на нього відповісти. Ми також надішлемо запит.

Стосовно QPSK, про який казав Федір Гречанінов, хочу наголосити, що ми давно готові саме Горняку мовити через QPSK. І у мене є тут така діаграма, де ми бачимо, що дійсно це буде набагато краще. Але ми зверталися до концерну, але поки що, крім нас, там нема іншого ... перейти на цю модуляцію. Я знаю, що там концерн збирався писати листи в Нацраду з проханням найти другого учасника, але не знаю, чи це сталося. Тобто ми готові.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Юліє.

ОСТРОВСЬКА Ю.С. Будь ласка, вибачте, одну хвилинку, не буду затримувати, бо дійсно все надішлемо у вигляді, в якому всі зможуть ознайомитися.

Пані Тетяна Лебедева казала, що це дуже важливо, щоб маленькі продакшени чи маленькі канали, які не мають фінансування достатнього, але ми впевнені, що є дуже цікаві, креативні ідеї, які можуть бути дуже влучні саме для окупованих територій, ми запрошуємо звертатися до ДП "Мультимедійна платформа іномовлення". Ми готові провести пітчінг, ми розглянемо всі ідеї і ми можемо це підтримувати.

Всім гарного дня.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Юліє.

У нас, колеги, сталися тут невеличкі технічні проблеми. Ми чуємо вас, сподіваюся, що ви теж чуєте нас, але ми вас перестали бачити. Тим не менше, я пам'ятаю руку, яку давно вже підняв мій давній колега пан Андрій Куликов – голова правління громадської організації "Громадське радіо".

Пане Андрію, вам слово.

КУЛИКОВ А. Шановні колеги, на початку скажу, що я не з усім згоден, що тут було сказано, і зокрема з тим, що телеканал "ДОМ" має вести мовлення лише російською. В такий спосіб ми ігноруємо потреби тих людей, про яких начебто ми дбаємо, яким бракує української. Я не за те, щоб на каналі "ДОМ" не було російської мови, ні, вона має там бути, але бодай частина має бути і українською.

Для заощадження часу. *(Не чути)* працюють колеги із компаній великих і маленьких, розташованих поблизу лінії фронту.

Ну, і ще одне у мене прохання: ану скоротімо цю преамбулу в рекомендаціях, бо доки дістанешся рекомендацій, прочитати ці дві з половиною викладу того, що переважно нам усім, а також нашим адресатам відомо. Це великою мірою характеризує те, як ми працюємо: перш ніж дійде до справи, ми маємо замах, як колись казали, на карбованець, а

удар – на копійку. Тому півабзацу вступу рекомендації, а обґрунтування, чому ми їх даємо, після рекомендацій.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Андрію.

Колеги, у нас залишається ще достатньо багато людей, які заявили на виступ, можливо, ми не всіх все ж таки встигнемо. Але зараз хотів би надати слово пану Валерію Юрченку - заступнику Голови правління Гільдії Незалежних експертів інформаційної сфери.

Будь ласка, Валерію Васильовичу, вам слово.

ЮРЧЕНКО В.В. Дякую, Микито Руслановичу.

Чим краще виступати в кінці, тому що багато вже сказано, то можу тільки погоджуватись або взагалі про це не говорити. Але хочеться мені сказати, от запав перший виступ віце-прем'єра, коли він поставив питання: так ми виграли чи прогнали цю інформаційну війну? Питання таке дійсно для нас дуже важливе, тому що, якщо ми виграли, то будемо жити, якщо ми програємо, то в нас не буде ні свободи, нічого, ми все програємо.

І хочу сказати ще один такий текст з Конституції, що стаття 17 нашої Конституції говорить наступне, що захист суверенітету, територіальної цілісності України та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави. Хочу підкреслити це, що саме держави. А в нас якось відбувається щось, от нам протистоїть дуже потужний агресор – Російська Федерація, яка має всі інфраструктури, яка має механізми, інститути, радіо і все таке інше, і це робить професійно, вона нас знищує. І це почалось з початку незалежності нашої держави. Як ми відповідаємо на це все? Я не буду говорити про всі речі історичні, але от що ми вже в період війни зробили? Ми роздержавили ЗМІ. Тобто це ж те саме, що якби ми зараз на лінії фронту ліквідували би Збройні Сили України чи щось таке інше. Тому я думаю, що

дуже багато питань виникає саме по нашим стратегічним діям як держави України, тому що я не бачив стратегічного плану протидії інформаційній агресії Російської Федерації, про те, що тут багато хто говорив, і народний депутат Федієнко, і виступали і журналісти, що ми повинні такий план мати, ми повинні узгодити дії всіх наших міністерств та відомств.

Я нарахував у структурі регулювання і управління телерадіомовлення, ну, основний у нас регулятор – це Національна рада, вона, як кажуть, єдиний і достатній орган. Але тут же у нас продовжує діяльність Міністерство культури, інформаційної політики України. У його підпорядкуванні теж державна структура Держтелерадіо. Міністерство цифрової трансформації, у його підпорядкуванні Держспецзв'язку. Держспецзв'язку підпорядкований концерн РРТ та Науково-дослідний інститут радіо і телебачення – єдиний державний у країні. Мінінтеграції, у підпорядкуванні знаходиться телекомпанія "ДОМ". При Мінінтеграції створена комісія з забезпечення стабільного функціонування системи національного телебачення та радіомовлення на тимчасово окупованих територіях та прикордонних територіях України. І останнє, це Національна комісія з питань регулювання зв'язку України, у підпорядкуванні якої ... *(не чути)*

... *(не чути)* забезпечується її правління. І тут я думаю, що треба все-таки ... *(не чути)* рішення, записати пункт, скоріше, переглянути цю структуру – все рівно, як кажуть, де буде концерн РРТ. Одні кажуть: давайте ми його переведемо до Міністерства культури, інші кажуть: залишимо там, де є, але він повинен виконувати державні задачі, а не відомчі ... *(не чути)* технічних питань поширено.

На сьогодні приватна структура "Зеонбуд" розбудувала цифрове телебачення в Україні без науково-технічного обґрунтування, без проекту і на базі малопотужних передавачів. І от Нацрада свого часу дозволила експлуатацію цієї мережі, і за 10 років тепер ми всі розбираємося ... *(нерозбірливо)* покриття сигналом.

Що, якесь спотворення чи ні?

ПОТУРАЄВ М.Р. Трохи є проблеми із зв'язком, Валерій Володимирович. Валерій Володимирович, з вашого дозволу, я так розумію, що ваші рекомендації, вони були враховані в проєкті наших рекомендацій. Ви щось хотіли би таке головне, змістовне додати до того, що ми вже врахували?

ЮРЧЕНКО В.В. Я щось погано чую...

ПОТУРАЄВ М.Р. Тоді, Валерій Володимирович, я прошу вибачення, я тоді передам слово, бо маємо проблеми із зв'язком. Хотів передати слово пану Олександрю Глуценку – члену правління Інтернет Асоціації України, якщо він є на зв'язку. Пане Олександрє! Якщо взагалі є у нас зв'язок.

ЮРЧЕНКО В.В. Ви мене чуєте?

ПОТУРАЄВ М.Р. Ми не дуже добре чуємо. Це у нас пан Валерій Юрченко ще на зв'язку, да? Колеги, ми маємо серйозні технічні проблеми. Я на цьому вимушений завершити, на жаль, слухання. Якщо мене чутно, то я всім хочу подякувати. Не буду зараз тоді гаяти час на своє фінальне слово. Дуже багато ми отримали додаткових побажань до проєкту рекомендацій наших слухань. Я можу вам сказати, що ми максимально врахуємо все, що ми сьогодні почули, і також сподіваюсь отримаємо у письмовому вигляді.

На жаль, завершуючи слухання, хочу сказати, що так мені здалося з того, що ми сьогодні почули і побачили, що насправді наша розмова на цю тему не остання. Тому переконаний, що доведеться повертатися до цієї розмови, але сподіваюся, що вже будуть певні результати, які ми зможемо обговорювати.

На цьому всім дякую. Через технічні проблеми змушені закінчити наші слухання. На все добре, гарного дня. Всім здоров'я!